ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

9 770032 339010

17. VII 1992. ● ИЗЛАЗИ [illegible]ЕТКОМ [illegible]ДИН ЦЕНА 100 ДИН. ● БРОЈ 2116

За све од 7 до 77

Дивљи становници Поморавља

ТРИБАЛИ ПРОТИВ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГ

Веровали или не!

ГЕОРГ ВИНКЛЕР

АУСТРИЈСКИ ПЛАНИНСКИ ВОДИЧ КОЈИ ЈЕ ОСВОЈИО 47 ВРХОВА НЕСТАО ЈЕ ДОК ЈЕ ПОКУШАВАО ДА СЕ ПОПНЕ НА ВАЈСХОРН У ШВАЈЦАРСКОЈ. ЊЕГОВО ТЕЛО ПРОНАЂЕНО ЈЕ 68. ГОДИНА КАСНИЈЕ, САВРШЕНО ОЧУВАНО У ЛЕДНИКУ НА КОМЕ ЈЕ НАСТРАДАО.

ХЕНРИ Е. ГИР

ИЗ БАЛТИМОРА У МЕРИЛЕНДУ (САД) ИМА ДВА ЖЕЛУЦА.

СУДИЈА Данијел Вестбрук Дикинсон

ИЗ ПАЈК КАУНТИЈА У ПЕНСИЛВАНИЈИ (САД), ЈЕ ЛЕТИ 26 ГОДИНА СУДИО У КОШУЉИ СА ЗАВРНУТИМ РУКАВИМА И БОСОНОГ.

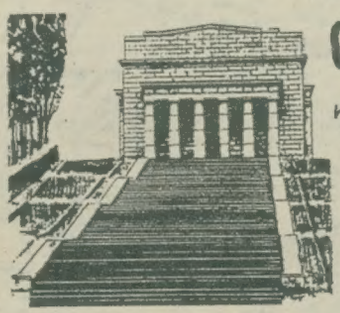

СТЕПЕНИЦЕ

КОЈЕ ВОДЕ ДО ЛИНКОЛНОВОГ МЕМОРИЈАЛНОГ ЦЕНТРА КРАЈ ХОДЖИНВИЛА У ДРЖАВИ КЕНТАКИ (САД) ИМАЈУ ТАЧНО 56 СТЕПЕНИКА – ПО ЈЕДАН ЗА СВАКИ ГОДИНУ ЖИВОТА ОВОГ АМЕРИЧКОГ ПРЕДСЕДНИКА.

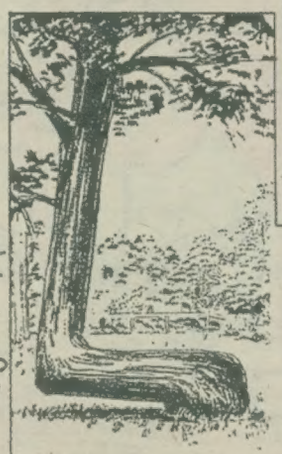

ДРВО КОЈЕ СЕДИ

НАЛАЗИ СЕ У ЕБЕРНУ (САД) У ЊУ ХЕМШИРУ.

СТАРИ ВАЛА МОСТ

НА РЕЦИ ВАЛА-БРУК КРАЈ ДАРТМУРА (В. БРИТАНИЈА) ГРАДИТЕЉСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ, А САСТОЈИ СЕ ОД ЈЕДНЕ ГРОМАДЕ КОЈА СЕ ПРУЖА ОД ЈЕДНЕ ДО ДРУГЕ ОБАЛЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● власти шведског градића Евертурнео „преселиле" су поларни круг који пролази недалеко од њиховог места неколико километара на југ, ближе кафани и аутобуској станици „да би туристима било згодније".

●●● учесници трке организоване у част светског Еколошког конгреса који ће се ове године одржати у Бразилији, устрчаће уз 1.706 степеника телевизијског торња високог 337 метара што одговара висини зграде од 110 спратова.

●●● фирма „Форт" у Виницкој области (Украјина) почела је да производи „електронског стражара": кад дете пође у шетњу, понесе га, а ако се удаљи више од 100 метара од куће, у стану родитеља одјекне сигнал. Захваљујући њему лако је пронаћи изгубљеног сина или кћер.

●●● ласта је права звер: дневно потамани преко 200 инсеката.

●●● стручњаци Насе јављају да су у космосу, на 30–40 милиона километара од Земље, пронашли метални астероид који поред милијарди тона гвожђа и никла садржи и око сто хиљада тона платине и десетине хиљада тона злата! Вредност овог блага процењује се на трилион долара. Састав астероида одређен је на основу одбијања сигнала радио-локатора.

●●● док је у Москви у априлу још хладно, становници Њујорка већ ваде шортсеве и хаљине без рукава. Алан Шлајфман, председник компаније „Пи-Ај-Си", одлучио је да заигра управо на овој временској разлици: купујући у САД одећу на крају сезоне, наравно на распродаји, он се спрема да је довезе у Русију у часу кад тамо ова сезона тек почиње и продаје је, такође јевтино. Његов следећи корак – увозиће на руско тржиште половне аутомобиле по умереним ценама.

Илустровао: Зоран Петканић – Петко

ЈЕСИ ЛИ ТИ ЊЕНУО?

Пензионисани мајор Коста Шамановић продао је пет кућа у Београду да би подигао болницу за сиротињу у близини Књића. Шта се после догодило?

Када се крене путем од Крагујевца према Књићу после петнаестак километара налази се на мотел „Равни гај". Здање лепо, околина још лепша, углавном борови. Али, намерника је мало. Свет наврати колима на оближњу бензинску пумпу па настави даље, лево за Краљево, десно за Чачак. На мотел ретко ко баци поглед.

Мотел је власништво угоститељског предузећа из Крагујевца, а налази се у атару општине Књић. Наша прича везана је управо за мотел.

Штитио је Рајевског

Познато име у Србији у прошлом веку био је и Коста Шамановић. Обожавао је војску. Заслугом је догурао до чина мајора. Најзад, у српско-турским ратовима 1876 –1878. постао је командант српских јединица. Увек је био у бојним редовима. Назвали су га – јунак с Јавора. Истицао се и у другим ратовима, па му је стечено одење прекривало готово целу леву страну груди.

Узгред, Шамановић је био и носилац чувеног одликовања – Крста свете Ане који је додељивала руска царска породица изузетним личностима у изузетним приликама. Коста Шамановић добио га је јер је у српско-турским ратовима несебично штитио руског официра Рајевског који је погинуо код Алексинца. Према лику Рајевског Толстој је градио лик Вронског у „Ани Карењини".

Коста Шамановић је учествовао и у српско-бугарском рату 1885–1886. Истина, Србија није била спремна за тај рат, али сулуда жеља краља Милана Обреновића за војном славом није могла да се обузда. Србија је потучена на Сливници, несрећно су прошле и трупе Косте Шамановића. Краљ Милан је ражаловао Косту, али су му и чин и одење враћени после мајског преврата 1903. године.

У то време Коста Шамановић је већ био уморан од политике и политичара. Одлучио је да се повуче у пензију. Наравно, као пензионисани мајор и угледан човек није био без иметка. У Београду је поседовао пет кућа! Издајући их под закуп, од ренте су могли да живе и

Илустровао: Брана Јовановић

Шамановићеви праунуци. На жалост, Коста и његова супруга Даница нису имали порода. То их је жалостило, али није нарушило њихов брак.

Друг је рекао: руши!

Супружници Шамановићи кренули су једног дана кочијама на пут.

У ствари, запутили су се у село Пајсијевић да обиђу тазбину. Прошли су Крагујевац на путу за Књић када је иначе болешљивој Даници позлило. Упитала је мужа да ли у близини постоји болница. Како болнице није било, Даница је замолила:

– Све нешто мислим, Коста, да овде, на раскрсници путева, подигнемо болницу за сиротињу, нек се лечи ко зна бе! Ионако немамо коме да оставимо што смо стекли! Коста је ћутао.

Даница је после неколико година умрла. Косту Шамановића тешко је погодила женина смрт. Сетио се њене жеље и решио да је оствари. Даница је помињала раскрсницу путева Крагујевац – Краљево – Чачак. Коста је купио плац од два и по хектара, стотинак метара испред раскрснице. Платио га је 200 дуката што је за оно време била позамашна свота. Затим се обратио министру здравља Божи Максимовићу. Он га је запањено гледао.

– Јеси ли ти, Коста, шенуо?! – упитао га је. – Зар не нађе Крагујевац или неко веће место за болницу него баш ту забит!

– У томе и јесте ствар! – одговорио је смирено пензионисани мајор. – Ја сам наумио болницу да се сиротиња лечи бесплатно, а где ћеш већег сиромаха од сељака! Далеко је, брате, њима Крагујевац!

Муке је имао некадашњи мајор да искамчи дозволу за градњу, а још више времена потрошио је натежући се с мајсторима око зидања. Трошкови су нарастали и он је куће у Београду продавао једну за другом. На крају је спао на собичак у једној од својих бивших кућа. Стари Београђани говорили су да је сишао с ума, а Крагујевчани да је опасан по околину!

Коначно, болница је била готова. Подигнути су и антитуберкулозни стационар, стамбена зграда за лекаре, гаража с вешерницом, шупа за смештај огрева, капела... Уведени су вода и струја.

Догодило се да је први пацијент болнице био неки Костин рођак из Пајсијевића који му је, док се здање подизало, говорио да је боље пропити уложене паре!

Болница је увек била пуна. Низале су се године. У средишњем месту Крагујевцу болница се ширила и модернизовала а Шамановићева је све више заобилажена. Напустили су је лекари, с њима и пацијенти. Није имао ко да је одржава. Коста Шамановић подигао је болницу 1927, а умро је после само неколико месеци, малтене као сиромах!

Истина, Шамановићеву болницу прегазило је време, али зар је општина Књић морала да је сравни са земљом да би на том месту подигла мотел „Равни гај". Јер, около је напретек празног земљишта. Нико није имао ни воље ни жеље да сачува болницу као историјски споменик и помен на људе у српском народу који су више мислили на друге него на себе. Једноставно, тада је неко из општинске власти рекао: руши!

Речено – учињено.

Миленко Тодоровић

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

Дивљи
СТАНОВНИЦИ
ПОМОРАВЉА

ТРИБАЛИ ПРОТИВ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГ

Иако су се Грци чудили и подсмевали необичним обичајима најмоћнијег балканског племена, признавали су му да је његова моћ у слози

Чак ни код Трибала није тако нешто дозвољено" – говорило се у Атини античког доба. Име средњобалканских Трибала било је Атињанима и другим Грцима појам дивљаштва, некултурног народа, чудних обичаја, језивог изгледа и примитивних навика. У очима цивилизованијих Грка, Трибали су заиста морали изгледати страшно, тим пре што су поједини становници грчких градова и на својој кожи осетили дивљу снагу овог ратничког балканског народа.

Трибали су живели у другој половини првог миленијума пре нове ере на средишњем Балкану између реке Мораве и Искера, а јужно од Дунава. Историјска сведочанства о њима потичу још из друге половине 5. века пре нове ере, када су ушли у област интересовања грчког света. С друге стране, археолошка истраживања, вршена протеклих деценија, дала су такође много значајних података о животу и култури овог древног народа.

У античким изворима Трибали су забележени као највеће и најмоћније племе средишњег Балкана. Тукидид спомиње да су крајем 5. века ратовали са снажном тračком, Одриском краљевином и да су чак у једој од битака победили и моћног тračког краља Ситалка. Око пола века касније, 376-375. године

Илустровала: Ивана Филиповић

пре нове ере, Трибали су кренули у ратни поход против Абдере, грчког града у тракијском приморју. Због неродне године и глади око 30.000 Трибала, заједно са женама и децом, пошло је на југоисток, преко Тракије, у пљачку. Циљ им је био Абдера, богати град на обали Егејског мора. Под вођством свог поглавара Халеса стигли су до зидина овог града и браниоцима нанели тешке губитке упркос чињеници да су нападали неорганизовано, а да су Грци наступали у војнички организованом строју. У последњем часу Абдеру је спасла атинска војска која је прискочила у помоћ опседнутом граду.

Због поделе плена

Трибали су и доцније били велика опасност за грчке градове, па и за моћну македонску државу која се у 4. веку пре нове ере, под вођством Филипа II, ширила и јачала. Остало је забележено да су Македонци ратовали против Трибала као и да су једни другима често отимали стоку и други плен. Директан сукоб између Филипа II, оца Александра Великог, и Трибала, догодио се управо због деобе плена. По свему судећи, Трибали су 339. године пре нове ере кренули у један од својих уобичајених пљачкашких похода, овога пута против Скита који су живели око ушћа Дунава. Скитски краљ Атеја позвао је у помоћ Филипа, обећавајући му да ће га, као награду, узети за наследника. Трибалима је у јеку похода, међутим, умро краљ. Скити су се уз то, спремајући се за битку, послужили ратним лукавством: међу борце су убацили стоку, жене и децу и уз то подигли велику прашину и дреку приказујући се бројнијим него што су заиста били. Страх од мноштва Скита и губитак краља натерали су Трибале да одустану од планираног похода. Скити су тада, осећајући се безбедним, отказали позив и обећања упућена Филипу. На то их је разочарани македонски краљ, уместо да им помогне, напао и похарао. На повратку су Филипа сачекали Трибали и захтевали део опљачканог блага, који им је по њиховом мишљењу припадао. Уследио је сукоб у коме је Филип тешко рањен у бедро, а копље које је прошло кроз њега било је тако силовито бачено да је убило и коња под краљем. Трибали су се на крају ипак дочепали скитског плена.

Македонска држава ипак је успела у Филипово време да Трибале делимично покори, али су се они на прву вест о његовој смрти поново подигли. Тако је млади Александар пре својих чувених похода на Исток и грандиозних освајања морао најпре да укрсти копља са вечито опасним Трибалима. У пролеће 335. године пре нове ере Александар је ударио на Трибале и то је био његов први велики ратни подухват.

Кренуо је са војском на север, и у кланцу планине Балкан напали су га Трачани. Победивши Трачане, млади војсковођа наставио је свој поход ка северу и Трибалима који су у међувремену жене и децу склонили на дунавску аду по имену Пеуке где је уточиште нашао и сам трибалски краљ Сирмо. Не зна се поуздано где се налазило ово дунавско острво, вероватно негде између ушћа Тимока и Искера, у данашњој Бугарској, мада је у антици било познато још једно острво Пеуке у самој делти Дунава. Главнина трибалских снага дочекала је Александра у шуми на обали неке, данас непознате, реке Лигин, три дана хода јужније од Дунава. Док се борба водила издалека, копљима и стрелама, битка је била равноправна, али су у борби изблиза надмоћне македонске фаланге однеле победу.

У најамничким трупама

Александров тријумф ипак није био потпун. Трибали су се повукли на Пеуке, острво стрмих обала, успешно одолевајући Александровим нападима, чак и његовим галијама које су стигле Дунавом, преко Црног мора. Војнички непобеђени, Трибали су ипак формално изразили покорност Александру када су увидели македонску моћ, а сам краљ Сирмо послао је младом македонском краљу посланство и дарове. Чак су као најамничке трупе учествовали и у Александровом походу на исток, док их његова смрт затиче у зависном односу према македонској држави.

Крајем 4. и почетком 3. века пре нове ере трибалска моћ опада у превирањима насталим због келтског похода. Нападају их најпре њихови западни суседи, илирски Аутаријати, а затим и сами Келти Скордисци. Скордисци су освојили добар део трибалског простора у Поморављу. Средиште трибалске територије вероватно се померило на исток, а њихово чувено племенско јединство, под ударом Келта и Аутаријата са запада, Дорданаца са југа и Гета са севера, распршило се. Трибали, некада моћан народ, дочекали су римска освајања изгубивши чак и име. Римски историчар Дион Касије, описујући у послед-

њим деценијама наше ере средишњи Балкан, говори да га насељавају народи који су се некада звали Трибали.

Трибали су се, као и већина балканских народа, осим ратом, бавили највише номадским сточарством. О томе сведочи и њихова лака покретљивост која их је доводила под Абдеру, или на ушће Дунава, затим назад у Поморавље. Не зна се пуно о њиховој политичкој организацији, али је познато да су имали краљеве и јаку војску.

Остао је забележен податак о необичном распореду трибалске војске: напред су ишли слаби војници, за њима јачи, у трећем реду коњаници, а за њима жене које су куражиле војску и проклињањима спречавале оне који би хтели да побегну. Могуће је да се податак о слабим војницима у првим редовима односи на лако наоружане стрелце, опремљене лаким копљима, луковима и праћкама. Осим тога, имали су и дуга копља, што је на својој кожи осетио и Филип, а свакако и мачеве.

Већ је речено да су се Грци чудили и подсмевали необичним обичајима Трибала. Међутим, чак и Грци су истицали да су Трибали сложнији од осталих народа у чему је можда била тајна њихове моћи.

Сурови обичаји

У Атини 5. века било је трибалских робова, доспелих вероватно из црноморских лука, који су надменим Атињанима изгледали посебно дивљи и примитивни. Уосталом, нису ли Грци све чији матерњи језик није био грчки називали варварима? У Аристофановој комедији „Птице" појављују се трибалски богови који су „гласни као Илири", прождрљиви и трапави. Аристофанову публику посебно је увеселељавало то што трибалски бог носи хитон (огртач) погрешно пребачен на леву страну и не зна правилно да говори. Доскора се арогантна европска и америчка публика на сличан начин подсмевала Црнцима и Индијанцима у разним стриповима и филмовима.

Додуше неки трибалски обичаји заиста су могли изазвати оправдано згражање Атињана. Више од свега ужасавало их је то што Трибали убијају остарелог оца. Овај сурови обичај није био својствен само Трибалима, већ се често сретао код многих примитивних народа, нарочито номадских. Сматра се да је овај ритуал имао, с једне стране, чисто практичне корене, пошто у суровим условима стари људи не могу да се крећу брзо као остали нити да привређују. С друге стране, разлог овог оцеубиства вероватно је магијске природе. Примитивни народи су сматрали да је неупоредиво боље бити убијен док је човек још у снази, него умрети природном смрћу изнемогао и стар. На оном свету очекивали су исту снагу и моћ с којом су напустили живот. Такође, ритуалним оцеубиством преносила се владарска моћ (у породици или друштву) са оца на сина. У обичајима и веровањима наших народа такође су остали трагови овог суровог обичаја, који се понегде на Балкану сачувао и у овом веку под именом лапот.

Грци су веровали да су Трибали, као и неки други балкански народи, имали способност да урокљивим погледом нанесу велико зло. Наводно су постојали читави трибалски родови са по две зенице у сваком оку, способни да погледом науде, па чак и убију. Чак и само име Трибала уверавало је Грке у њихову необичност, похотљивост и гротескност, док их је с друге стране донекле и забављало. Грцима је, наиме, **три-балос** звучало као **три-фалос** (онај са три уда).

*

Археолошка истраживања протеклих деценија пружила су много нових података о Трибалима, који их приказују у знатно бољем светлу од оног које су на њих бацили њихови непријатељи Грци. Истраживањима у Поморављу, којима су руководили академик Милутин Гарашанин, из Српске академије наука и уметности, и др Милорад Стојић, из Музеја у Светозареву, откривен је систем утврђених насеља у којима су живели Трибали или њихови непосредни преци. Градинско насеље у Ланишту код Светозарева, које је најтемељније истражено, било је утврђено и опасано моћним бедемима и кулама од земље и балвана, а у њему се одвијала разноврсна занатска активност. На изложби „Гвоздено доба у Поморављу", у Српској академији наука и уметности, протеклих месеци могли смо видети сву разноликост и богатство њиховог грнчарства и занатства, па чак и луксузне сребрне појасеве и раскошан накит. Археологија постепено рехабилитује Трибале и показује да нису баш необуздани дивљаци способни искључиво за пљачку. Додуше, можда су заиста имали урокљив поглед.

Александар Палавестра

МА ШТА КАЖЕШ

БАКСУЗ (1)

Пех за пехом имао је ових дана лопов који је провалио у викендицу осамдесеттрогодишњег Џона Комптона у месту Сент Остел, САД.

Прво му је, док је тражио сеф, пала на главу тешка слика. Затим га је дограбио власник кога је бука пробудила, а док се гушао са жилавим старчићем пао му је, опет на главу, зидни сат. Ипак, успео је некако да се отргне од разјареног власника и одјури аутомобилом, али се на првој кривини закуцао у бетонску ограду.

На крају је, док је полуошамућен покушавао да се од злосрећног места удаљи на сопственим ногама, улетео у загрљај – дежурног полицајца. ■

БАКСУЗ (2)

Један амерички туриста у Копенхагену овог лета баш није имао среће у јавној говорници.

Прво му се убачени новчић заглавио у прорезу аутомата.

Затим му се у истом прорезу заглавио и кажипрст десне руке којим је покушавао да помери заглављени новчић.

Ватрогасци које је позвао левом руком нису успели да извуку ни његов прст, а још мање новчић.

Американац је одвезен у болницу заједно с телефонским апаратом који су ватрогасци демонтирали.

Тек је лекарима у болници успело да изврше одвајање човека од „машине". ■

Илустровао: Зоран Петканић – Петко

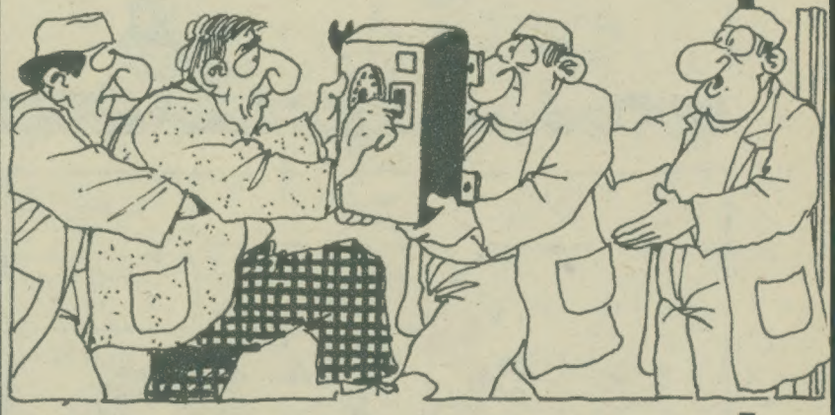

ВОЗАЧИЦА

Урсула С. педесетогодишња гостионичарка из Антверпена, одустала је после готово пуне две деценије од намере и покушаја да стекне возачку дозволу.

– Чини ми се – рекла је – да је њима доста мене, а и мени је доста њих. Одустајем од аутомобила и прелазим на мопед.

За протеклих 19 година и 273 дана Урсула С. не само што није положила безброј пута испит из теорије, него је избачена и из три возачке школе у којима ју је узалуд подучавало девет инструктора вожње. Последњи пут је оманула кад је покушала да вози кружним током.

Кренула је, погађате, у супротном смеру. Кад је испитивач упозорио шта чини, рекла му је:

– Ни ви то не бисте приметили да нам неки аутомобили нису кренули у сусрет. ■

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ОВО ПОСТАЈЕ НЕИЗДРЖИВО, ДОКТОРЕ...
ПОГЛЕДАЈТЕ... ЈЕДИНИ ПАР ПАНТАЛОНА У КОЈИ МОГУ ДА УЂЕМ!
ЈА МОРАМ ДА ОСЛАБИМ!
МОЛИМ ВАС ДА МИ ПОМОГНЕТЕ!
УЧИНИЋУ СВЕ...АПСОЛУТНО СВЕ!
ПРИСТАЈЕМ!
ОДМАХ ЋЕШ ПОЧЕТИ СА ДИЈЕТОМ, ПРЕСТАЋЕШ ДА ПИЈЕШ ПИВО И ПОЧЕЋЕШ ДА РАДИШ ГИМНАСТИКУ!
МИСЛИО САМ СВЕ РАЗУМНО!
DIK BROWNE 4-26
© 1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

КУЋА КОЈА ХОДА

Изградња куће на далеком северу је десет пута скупља него на „нормалним" географским ширинама. Какви све типови привремених станишта нису због тога измишљени, рецимо, за новоосвојене крајева Сибира: вагончићи на точковима и салинцима, једнособни модули, посебни станови у огромним челичним цевима. Али, ни у једном од њих није било правог комфора који дом треба да пружи човеку после напорног дана проведеног на раду у руднику или гасоводу, при температури од –60°С. Међутим, двоспратна кућа коју видите на цртежу има комплетан намештај, а може кроз фабричка врата да изађе сама, полако корачајући на својим ногама – салинцима.

Цена комплетне куће је 274,2 хиљаде рубаља, плус два пута скупљи механизам за ходање, али олакшавајућа је околност да он може, кад

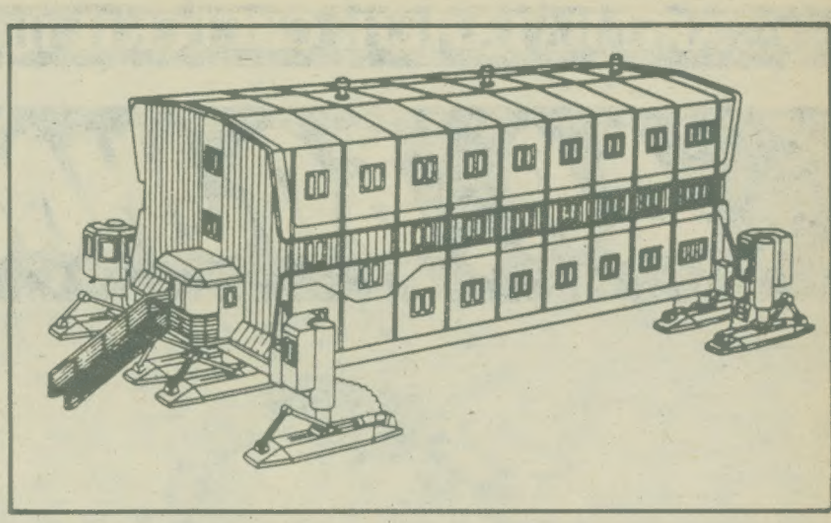

кућа стигне на одредиште, да се скине и користи за транспорт следеће. Ни уштеде неће бити мале: замислите цело насеље како хода за екипом која гради гасовод дугачак стотинама километара. Само за једно „премештање" насеља од 17 кућа, израчунали су стручњаци, уштедеће се пола милиона рубаља.

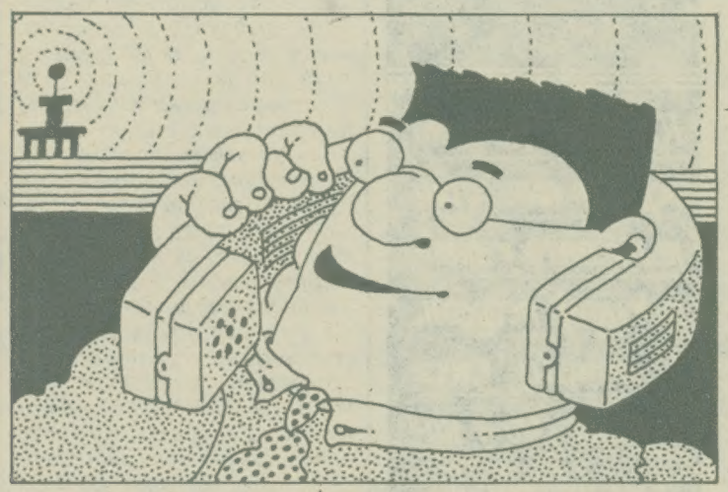

ХАЛО! ХАЛО!

ПТТ служба у Француској изводи један експеримент: у Стразбуру се уводи систем портабл телефона на ултракратке таласе. По граду је најпре постављено 270 малих примопредајних станица повезаних са градском телефонском мрежом. Свака од ових станица у стању је да обезбеди везу портабл телефонима који се налазе на 300 метара од ње, а како станица има довољно, практично је обухваћена цела територија Стразбура.

За један месец прода се просечно око 1500 портабл телефона који су уз то више него спретни и лагани – тешки су свега 180 грама.

ШТЕДЉИВЕ СИЈАЛИЦЕ

Идеја је заиста оригинална: поново искористити енергију коју данашње сијалице узалуд расипају. Ова мудра и штедљива замисао стиже из познате компаније Џенерал електрик, САД, а фирма је већ израдила електричне жаруље које поново користе 80 одсто енергије која се иначе губи кроз инфрацрвене зраке, односно топлоту. Да би се затворио „круг за рециклажу енергије", инжењери су преко стакла поставили слој који зауставља инфрацрвене зраке, али не и светлост. Невидљиви зраци који се одбијају од њега загревају жицу у сијалици и она наставља да светли много дуже од „нормалне". Уштеда енергије процењује се на целих 60 одсто!

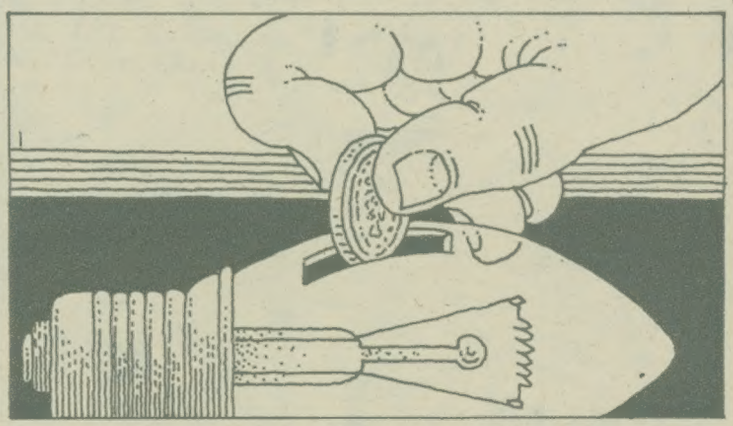

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

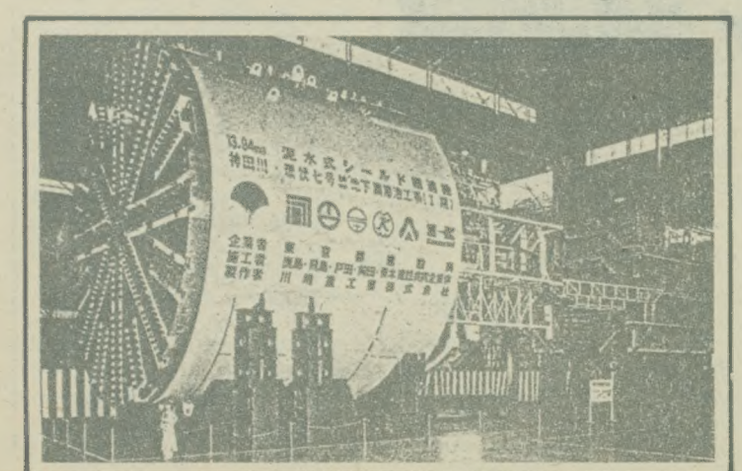

КРТИЦА ОД 2800 ТОНА

Отприлике сваке треће године Токио задесе тешке поплаве: сручи се провала облака од пола метра воденог талога за сат, препуне се реке које протичу кроз град и излију наносећи огромне штете. Да би једном засвагда решили ову невољу, Јапанци су у свом главном граду почели да граде џиновски колектор за случај да се канализација препуни. Ова одводна цев биће дугачка 30 километара, а пречник ће јој на неким местима достизати и 12 метара. Кроз њу ће се кишница и речна вода уливати у Токијски залив.

За прокопавање овог тунела компанија „Кавасаки" изградила је највећу машину за копање која је икад угледала свет – њен пречник је 14 метара, а укупна маса 2800 тона. При том, ова „кртица" не само што прокопава тунел, већ аутоматски облаже његове зидове армираним бетоном.

В. М.

ДА, БОЈИМ СЕ!

Свака трка је непредвидљива и то је узбудљиво. Чак ни последњег дана, нико не зна ко ће бити победник.

Када ми је било осам година, отац је погинуо у саобраћајној несрећи. У моменту удеса са њим смо у колима били мајка, браћа и ја. Упркос томе већ као дванаестогодишњак одлучио сам: бићу рели возач!

Физички Ватанен не личи на возача. Пре би се могло помислити да је десетобојац: висок преко 190 центиметара, широких рамена, јаких мишићавих ногу. Прави атлета. Кад га виде, људи се питају: како се тај уопште смести у кола. Па ипак, овај тридесетосмогодишњи Фин један је од најбољих возача аутомобилија на свету. На чувеној стази Париз – Дакар возио је пет пута и од тога четири пута био победник! Сада се спрема за рели који води и даље, преко целог афричког континента, све до Кептауна у Јужноафричкој Републици, срећан што ће упознати нове земље и, признаје, другу врсту терена. Мора да му хиљаде километара кроз песак и шљунак ипак досаде?

– То, међутим, не значи да ми старе стазе нису занимљиве. Сваки од пет „Париз – Дакара" био је другачији и никад нисам знао шта ће се десити. Чак ни последњег дана нико не зна ко ће бити победник. Рели је апсолутно немогуће предвидети, зато је тако и узбудљив.

Африко, љубави моја

Већ петнаест година Ари Ватанен учествује на аутомобилским рлеи-тркама (за оне који не знају то су етапне трке са специјалним испитима где се на затвореној стази полажу брзински испити, обично по тешком планинском терену). За њега кажу да има право номадско срце, а он сам изјавио је недавно да себе не може да замисли како седи у канцеларији и бави се неким нормалним послом. Тако је упознао готово цео свет. Возио је не само чувену трку „Париз – Пекинг" већ и „Источноафрички сафари", који води кроз Кенију, па „Коуст ту коуст – Колорадо" у САД, затим „Рели фараона" у Египту... Ипак, Африка остаје његов континент.

– Пустиња ме увек изнова обори с ногу. Сахара у мени изазива тако јака осећања да просто занемим. У том бескрајном пространству песка осећам се сићушан... Данашњи човек, посебно у Европи, тако рећи може све, све држи под својом контролом захваљујући технологији. У природи, међутим, и данас си, као и у прадавна времена, лако рањив и мораш да се бориш. Али, кад учествујем на тркама, нису само пределн нови већ су ту и сусрети са другачијим људима. У току саме трке, истина, остаје нам врло мало времена да разговарамо са њима: треба водити рачуна о аутомобилу, носити се с механичарима, новинарима. Али, за неке вожње морамо провести и по неколико недеља на лицу места да бисмо се упознали са стазом и извели техничке пробе. Никад нећу заборавити чај под шатором са Туарезима, необичним плавооким берберским племеном, нити посету Кинезима у њиховим суперугодним становима укопаним у земљу, сусрете с Индијанцима...

Опасност је моје занимање

Јака и брза кола на тешкој стази – то је рели, узбудљив и опасан спорт иза кога, у позадини, стоје најкрупнији произвођачи аутомобила света за које су ове трке најбоља реклама за њихова возила. У ствари, рели аутомобили са серијским немају ништа заједничко осим препознатљивог лика. Доскора су били тако јаки и тако лаки да их је било опасније возити него „формулу 1", али им је после низа несрећа снага ограничена на 300 KS а каросерија постала „нормалнија". Да ли светски ас мисли да су рели вожње опасне?

– Као и остале Скандинавце, Канкунена, Блонквиста, Алена, и мене оптужују да возим опасно. Можда је то зато што смо ми са севера

навикли да возимо по свакаквом времену и најтежем путу, али што се званичних трка тиче, мислим да ниједан возач не улеће свесно у ризик. Ми само с времена на време правимо грешке. Ја понекад имам превише поверења у стазу и возим пребрзо јер у томе уживам. У својој каријери направио сам много грешака и често излетао са стазе, нарочито на специјалним испитима на којима се мери брзина и свака секунда више доноси казнене поене.

Ватанена, кога бије глас да вози спектакуларно, улеће у кривине бочно, у ствари више лети него што вози, проклизава, нарочито по снегу и песку, питали су да ли се некад боји.

– Да. И возачи су само људска бића. Пре седам година, на трци кроз Аргентину, возећи „пежо 205", сасвим сам се скршио, имао сам десетак прелома и био на ивици смрти тако да годину и по дана нисам могао да учествујем на тркама. Страх је од тада присутан, али ипак више у мојој породици него у мени. Међутим, ја сам се променио изнутра. Схватио сам да је живот поклон и то драгоцен поклон. Друго, сад знам да је немогуће увек победити.

Првак мора бити себичан

Да би неко постао добар рели возач, сматра Ари Ватанен, мора бити изразити индивидуалиста и додаје да то савршено одговара финском духу.

– У мојој земљи сви добро играју фудбал, али кад саставите тим од једанаест играча, требало би им дати једанаест лопти... Са једном – то не иде. Такође треба бити упоран, чак и тврдоглав. Трке трају дуго, мораш знати да се сачуваш, избегнеш грешке и да стално у глави држиш циљ.

Јесу ли то сви квалитети које треба да има врхунски возач и сматра ли Ари да их поседује.

– Да. Ја сам такође врло себичан. И то морам да будем ако хоћу да будем најбољи. Морам у свакој ситуацији сам да се снађем и извучем. А ту је још нешто: у другим спортовима читава армија људи брине о такмичарима, спортисти остаје само да тренира. А рели возач мора сам да нађе новац за трку, спонзоре, мора да буде добар механичар...

Мајка је била против

Почео је да вози са 12 година. Тренирао је на „приватном" путу, испред своје куће, 200 метара са једном кривином. Било је то исувише мучно за његову мајку јер је четири године раније његов отац погинуо у саобраћајној несрећи, а удес се десио док је цела породица била са њим: браћа, мајка и Ари.

– Упркос томе мене је ауто магично привлачио: желео сам да научим да управљам њиме, господарим му, да га кротим, обуздавам, контролишем. Тако је и данас. Права љубав. Нико са стране на мене није утицао. Напротив. Мајка је била против.

Ари Ватанен рођен је 1953. године у Финској, у једном малом селу на самој граници са СССР. Први пут чуо је за трке 1964. (био је то рели Монте Карло) и бензин му је одмах ушао у уши. Прву трку имао је са 18 година кад је стекао возачку дозволу. Возио је опел и излетао на свакој контролној вожњи. Тако је то потрајало пуне четири године.

– Нисам имао ни новца, ни механичара, ни гуме, али све то нисам узимао као оправдање: сматрао сам да губим јер сам лош возач. Са 22 године стекао сам првог спонзора и бољи ауто. Моји резултати су се побољшали. Само годину дана касније ушао сам у екипу „Фордан", најбољу на свету, а са 29 постао сам шампион света.

Кад су недавно питали Арија Ватанена шта ће радити кад престане да јурца по свету, славни Финац је одговорио:

– Једно је сигурно – никад нећу бити власник „штале" аутомобила. Отац ми је био фармер и ја, као и он, желим да сачувам везу са земљом. Вратићу се у Финску и, наравно, бити фармер. **В. М.**

Пет пута је учествовао на релију Париз–Дакар и од тога четири пута победио.

ЗА ЧИСТЕ ЗУБЕ ЗАХВАЛИТЕ СВИЊИ

Кинези су још 1498. године пронашли начин како да им зуби постану чисти – захваљујући свињској длаци. Дршка кинеске четкице за зубе правила се од кости или бамбуса, а чекиња од длака са свињског врата. Идеја је нашла примену широм света мада су коришћене и длаке других животиња. Међутим, од тридесетих година најлон је заменио природну длаку.

ЈУТАРЊЕ ПАХУЉИЦЕ

Много пре појаве разних „пахуљица", доручак је био само један у низу сличних оброка. Али, 1894. Џон Келог и његов млађи брат случајно су променили навике Американаца, и то заувек, бар кад је реч о доручку. Браћа Келог су покушавала да нађу укусну замену за хлеб на тај начин што су уздужно секли кувана пшенична зрнца, затим их спајали под пресом и правили од њих дугачке табле. Једног дана, пошто су скували пшеницу, браћа су изашла у двориште. Када су се вратили, пшеница се стврднула. Одлучили су, ипак, да примене читав поступак. Од зрна пшенице добили су суве флекице које се сада нису могле спајати. Браћа Келог су пробала да поједу флекице са мало млека и – допало им се. Од тада, многи свој дан почињу флекицама разних житарица.

ГУМЕНИ ЂОНОВИ

Хемфри О'Саливен радио је у штампарији. Понекад је проводио 12 сати дневно стојећи на хладном каменом поду у својим ципелама са кожним ђоном. Једнога дана, да би заштитио своје ноге, испод њих је ставио гумени отирач. На крају дана ноге га нису болеле као обично. О'Саливен је обожавао свој отирач. На жалост – или срећом – и остали О'Саливенови сарадници на послу који су од њега стално позајмљивали омиљени му отирач. Да би решио проблем О'Саливен га је исекао и закуцао на пете својих ципела, да би своја стопала учинио срећним целога дана. О'Саливен је 1889. патентирао изум и ускоро почео са својом производњом. Како је профит растао, и О'Саливен је почео да живи на „високој нози".

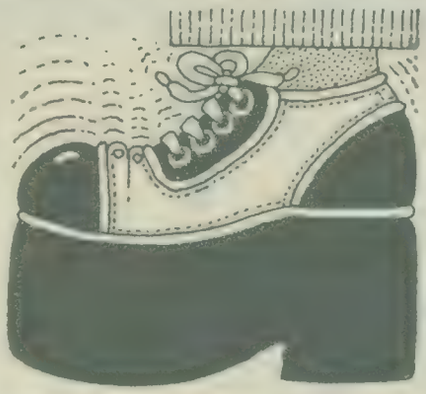

ХАНЗАПЛАСТ И ЧИПС

Те 1920. Ерл Диксон је радио за „Џонсон и Џонсон", компанију која је производила газе и лепљиве траке. Његова жена се једног дана случајно посекла. Да би јој указао прву помоћ, спојио је лепљиву траку и газу. Његова жена је тиме добила инстант заштиту, а свет – ХАНЗАПЛАСТ.

Први ЧИПС је рођен 1853. Те године један гост у ресторану жалио се да је његов помфрит исечен сувише танко. Да би му одржао лекцију, шеф ресторана му је послао кромпир исечен тако танко да је морао да га једе кашиком. Али, госту се то стршано допало! Сада је чипс омиљена грицкалица у Америци.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

Шашави проналасци

До сада је измишљено на хиљаде ћакнутих, откачених ствари. Ово су само неке од њих.

1. – Џорџ и Мери Саутгејт изумели су 1922. године ципеле за скакање – СКАКАВКЕ.

Оне су се причвршћивале за обичне ципеле помоћу каишева (као онај, ако се сећате, старомодни облик ролшуа). Само, у случају СКАКАВКИ, уместо да се котрљате, ви бисте са њима скакали. Изум је, наравно, био намењен деци.

2. – Направу за спречавање хркања – АНТИХРК или ХРКОСТОП – измислио је 1897. године С. Андерсон. АНТИХРК је требало ставити у уста непосредно пре него

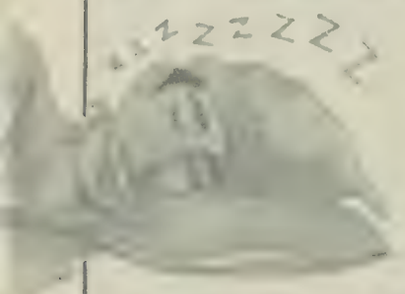

што утонете у сан, а његова улога је била да држи уста отворена, што, према проналазачевом објашњењу, онемогућава хркање. Справа је имала и неколико отвора за ваздух, што је обезбеђивало несметано дисање.

3. – Рева Харис Кестон направила је 1949. године ЖВАКОЉАРУ – посуду за одлагање већ жвакане жваке. Сигурно сте се и ви суочили са следећим проблемом: имате жваку у устима, а желите нешто да поједете или разговарате телефоном. Шта урадити?

Госпођа Кестон предлаже: жваку натакните на шиљак и покријте поклопцем до поновног коришћења. Зар то није боље него да је залепите испод стола или прогутате? Узгред, да ли су и вас плашили кад сте били мали да ће вам се жвака залепити за црева ако је прогутате.

4. – Берта Д. је желела да омогући својој птици да слободно лети по кући, али је волела и да јој кућа буде чиста. Зато је 1956. измислила ПТИЧИЈЕ ПЕЛЕНЕ убивши тако две муве једним ударцем. Да не буде неспоразума – не ради се о пецаљки за муве – о птичијим пеленама је реч!

Илустровао: Зоран Петканић Петко

5. – Кокошке знају да буду прилично злочесте и да кљуцкају једна другој очи (мисли се на пернате животиње). Зато је Ендрју Џексон, јуниор, измислио 1903. године ОКОКОКОШТИТНИК који се ставља на кокошкине очи као наочаре, а могао је да се подешава отпозади.

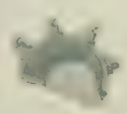

6. – Ако спадате у оне за које је одлазак код фризера, на шишање, права мора, да знате да ствар може да буде још гора. Машина за шишање КОСОПРЖ. коју је измислио Џон Боакс, ради као нека врста усисивача. Стави

се на главу, а свака длака се усиса у посебну цевчицу. Тада електрични калем спали длаке до одређене дужине. Срећом, овај изум никоме није био превише привлачан.

Припремила:
С. Лазаревић

БОЖЕ, ШТА СМО УЧИНИЛИ!

Чланови посаде „Иноле Геј" на паради у Њујорку

Више од четрдесет година Американци нису смели да у музеју „Смитсонијан" јавно изложе авион типа „B--29" из кога је 6. августа 1945. бачена атомска бомба на Хирошиму. Плашили су се терористa-осветника

У пролеће 1945. године Пол Тибетс се шеткао поред препуне линије за склапање авиона-бомбардера „боинг" B-29 у месту званом Мартин Плент, у америчкој држави Омаха. Знао је да се због услова ратне производње доста греши приликом склапања летелица. Али, он је имао задатак за који му је била потребна машина без грешке. Дошао је да сам одабере апарат који ће му помоћи да изврши тајни задатак добијен још почетком 1944. године. Ако посао обави како треба, Други светски рат требало би брзо да се заврши.

Тибетс је, заједно са шефом производње, прегледао техничку документацију за авионе који су се у том тренутку склапали. Одабрао је апарат са фабричким бројем 44-83292 и договорио неколико посебних преправки. Измене су му биле потребне како би добио што лакшу и бржу летелицу. Био му је потребан бомбардер способан да лети на висини од бар 10.000 метара брзином не мањом од 350 километара на час. Замолио је да се из авиона избаце сви топови и митраљези, а да се не уграђују нарочити челични лимови који, иначе, штите посаду од метака и шрапнела граната противавионских митраљеза и топова.

Ватрено крштење

Тако је Тибетс добио авион око 5 тона лакши од стандардне верзије B-29. У фабрици авиона нико није имао појма због чега тај официр Тибетс, са тако јаким препорукама и овлашћењима из команде америчког Ратног ваздухопловства, жели борбени авион без наоружања Али, испунили су му жељу.

Капетан Роберт Луис отишао је 14. јуна 1945. године по завршен авион број 44-83292 и њиме прелетео до 393. бомбардерске ескадриле смештене у Вендоверу, држава Јута. Луиса је Тибетс одабрао да му ускоро буде копилот на важној мисији.

Тринаест дана касније Луис је истим авионом прелетео од Вендовера до острва Тинијан, јужно од Јапана. Тамо је било „истурено одељење" 393. ескадриле. На том острву обављено је крштење – B-29 број 44-83292 Тибетс је назвао именом своје мајке – Инола Геј (енг. Enola Gay).

Луис и остали чланови посаде, које је капетан Тибетс сам одабрао, учествовали су 6. јула у бомбардовању острва Маркус. Било је то њихово ватрено крштење са „Инолом Геј". Тибетс је знао да посада мора да се уигра у борбеним операцијама, па су током тог месеца учествовали у још шест акција.

Коначно, 6. августа 1945. године, четири дана. пошто је издато тајно „Наређење бр. 13", у 2.45 ујутро „Инола Геј" је полетела са острва Тинијан. У свом трупу носила је пет тона тешку бомбу и ништа друго.

После врло дугог „затрчавања" по писти B--29 се лењо одлепио од ње. Тибетс је након полетања послао шифровану радио-поруку да је све у реду и да наставља мисију:

– Судија иде да ради! – рекао је.

Главни циљ била је Хирошима, а ако видљивост и метеоролошке прилике не буду добре или било шта друго крене наопако, као резерве су имали градове Кокуру и Нагасаки.

Врхунска тајна у резерви

Укупно седам бомбардера B-29 било је укључено у операцију. Три од њих су раније полетела и играла улогу осматрача метеоролошке ситуације: по један изнад сваког од тих градова. Два B-29 летела су поред „Иноле Геј" и њихов задатак је био да посматрају шта ће се десити када из ње излети оно што треба да заврши Други светски рат.

Шести бомбардер B-29, под именом „Врхунска тајна" (енг. Top Secret), чекао је на остр, Иво Џима уколико „Инола Геј" не успе да долети до Јапана. У том случају она би слетела на Иво Џиму и претоварила терет на „Top Secret". Тибетс и посада наставили би пут у том другом авиону.

У „Инoли Геј" било је 12 људи, уместо уобичајене посаде од 10 чланова. Само четворица су знала да је сврха мисије „Иноле Геј" да баци прву атомску бомбу у историји. Двојица придодатих били су капетан Вилијам Парсонс и поручник Морис Џепсон, стручњаци за нуклеарну физику. Они су имали задатак да у бомбу, која се налазила у трупу „Иноле Геј", угради по-

Реставурирани кокпит „Иноле Геј", чак је и боја на педалама мало огуљена.

Одавде је отишла у историју „Инола Геј" на острву Тиниjан.

себан атомски упаљач тек после полетања.

Наиме, они који су планирали плашили су се да би се, ако се авион из неких разлога сруши после полетања, атомска бомба могла активирати и однети до ђавола све у околини острва Тиниjан.

У 6.30 атомска бомба је наоружана. У 8 часова, 15 минута и 17 секунди бомба је бачена док је „Инола Геј" летела на највећој висини од 10 километара. Тачно у 8.16 детонатор у бомби је експлодирао када је била на висини од 600 метара изнад моста Аиои у Хирошими.

Нишанџија у репу био је Боб Керон. Имао је задатак да фотоапаратом сними оно што се догађа на земљи. Носио је тамне наочаре.

„У тренутку када смо испустили тешку бомбу олакшани авион пропео се бар 300 метара увис. Непун минут касније несвесно сам крикнуо угледавши најјачи блесак у животу. Пуном брзином смо се удаљавали од тог пакла, али су нас ипак сустигла два ваздушна таласа која су бацала авион као да је сламка. Прибрао сам се и почео да сликам", каже Керон.

И кормило за успомену

Остатак трагичне приче о Хирошими је познат. Одмах је погинуло 80.000 људи, а срушено је преко 60.000 зграда! Десетине хиљада озрачених умирало је после тога годинама.

„Инола Геј" се, вођена искусном Тибетсовом руком, извукла без икаквих оштећења. Послата је на многе тестове да би се утврдило како атомска експлозија делује на авион из кога се избацује бомба. Није дуго остала у употреби.

Пребачена је 30. августа 1946. године у складиште изложених авиона, у ваздухопловну базу Дејвис Монтан. Тамо је остала до 3. јула 1949. године када је Тибетс одвезао до Парк Рица у Илиноису. Потом је смештена у музеју Смитсонијан. Али „Инола Геј" никада није била јавно изложена, већ се налазила у складишту. Све до 2. децембра 1953. када је пребачена у ваздухопловну базу „Ендрјус" код Вашингтона. Тамо се налазила све до 1960. године када је расклопљена и враћена у Смитсонијан.

Четрнаест година је „Инола Геј" провела расклопљена, да би њена рестаурација почела 1984. године. Много оригиналних делова је нестало. Људи су за успомену узели чак и цело кормило на вертикалном стабилизатору.

Али, непознати донатори враћају део по део. Тако је недавно враћена таблица са уписаним оригиналним фабричким бројем.

Пилотска кабина је данас, практично, враћена у стање у каквом је била 6. августа 1945. године. Чак је и боја на пилотским педалама мало огуљена, као да чекају Тибетса да поново седне у лево седиште и притисне их.

Када се доведе у ред, „Инола Геј" ће 1995. године бити пребачена у нову халу америчког Националног ваздухопловног и свемирског музеја. Поред ње ће се наћи још неки „јунаци" америчког ваздухопловства, као што су: бомбардер B-17, па први путнички авион „боинг 707" и први спејс-шатл „Ентерпрајз".

Роберт Мајкеш, кустос Музеја Смитсонијан, каже да су дуго размишљали да ли да „Инолу Геј" уопште уврсте у поставку те нове изложбе. Американци се 50 година после завршетка рата још плаше, евентуалних, јапанских терориста – осветника.

Како и не би када је копилот „Иноле Геј" Роберт Луис, после повратка из Хирошиме, у свој дневник летења уписао само четири речи:

„Боже, шта смо учинили!"

Александар Павић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

УСИСАН У ПОДЗЕМЉЕ

Опирући се голим леђима о једну и ногама о другу страну одвода, Ник се пењао према излазу осећајући како му се с леђа гули кожа. Када га је вода поново треснула на дно, као да га је нека џиновска рука повукла у правцу хоризонталне цеви за избацивање вишка воде из језера

Педесетогодишњи Ник Ломанџино, професор историје уметности и бивши рвач, снажан и мишићав као младић, био је и главни надзорник велике фарме својих родитеља у месту Скинивас, држава Њујорк. На имању је често и сам обављао физичке послове, па је једне топле недеље почетком новембра 1991. дошао да у сва моторна возила налије антифриз јер је метеоролошка прогноза предвиђала скори мраз.

Посао је завршио око поднева и сав у зноју, само у шорцу и чизмама, пошао преко поља према три међусобно повезана мала вештачка језера. Целог протеклог лета посматрао је једног дабра како довлачи грање и шибље и хтео је да провери није ли животињица зачепила седамдесет пет центиметара широку цев којом је вишак воде испод земљане бране отицао преко стене и изливао се у клисуру.

Цеви у два језерца биле су проходне и чисте. Из трећег се вода изливала вршећи огроман притисак на брану и претећи да је сруши. Ник је морао да очисти улаз у одводну цев. Сео је у чамац и завеслао према великој гомили грања која је штрчала из њеног отвора.

Да би притисак воде на брану смањио, Ник је у зачепљени отвор вертикалне цеви зарио металну шипку и очистио га. На површини воде одмах се указао мали „левак". Задовољан што је средио ствари Ник је завеслао према обали. Није прешао ни двадесетак метара када је чуо ужасан усисавајући звук, као да се празни неки џиновски сливник или када пуна воде. Грање, лишће и други отпаци мућевито су промицали уназад поред чамца.

Осврнуо се и видео како све то улеће у одводну цев. За само десетак секунди „левак" се претворио у велики вртлог који је и чамац свом силином прво повукао уназад, а затим почео да га врти и ковитла. Налазио се тачно изнад захуктале црне рупе огромног вира.

Напевши сву снагу, Ник се веслом одупро о бетонску цев и одбио се. Ослободио се вртлога и завеслао према обали. Када га је од ње делило око четири и по метра, чамац је поново полетео уназад као да се вртлог окомио да га усиса.

Да би се спасао, Ник је скочио у воду и снажно запливао. Али, стајао је у месту и водена струја га је, попут моћног магнета, вукла у правцу вира и одводне цеви, али није дозволио да га цев усиса: заронио је у ледену воду и дограбио бетонску ивицу цеви. Опрезно је подигао ноге и стопалима напипао другу страну.

Сада је висио, лицем надоле, изнад отвора цеви држећи се за њене бетонске ивице стопалима и врховима прстију руку. А онда се комад ивице одломио и Ник се нашао у цеви. Вода која је кључала трескала га је о њене стране. Часак потом слетео је доле уз гуп ударац.

Сада је стајао на дну три метра дугачке вертикалне цеви. Иза њега налазио се осам метара дугачак део хоризонталне цеви, повезане с вертикалном, који је ишао испод бране и изливао се у клисуру. Како је вода око њега расла, Ник је знао да је грање зачепило хоризонталну цев.

Подигао је главу. Горе, кроз воду која је кључала на њега, угледао је кружић плавог неба. Вода је, одједном, почела да опада. Маса грања која је запушила отвор цеви вероватно се померила и омогућила да нешто воде истекне, помислио је. Али, више није знао шта да мисли када је вода поново почела да расте – до његовог струка, груди, рамена...

Одупирући се голим леђима о једну а стопалима о другу страну цеви, Ник се, снагом мишића, лагано пењао према отвору и спасу не обраћајући пажњу на воду која га је запљускивала. Осећао је како му се с леђа гули кожа. Када га је вода поново треснула на дно, као да га је нека џиновска рука повукла према улазу у хоризонталну цев, дубоко испод бране.

Онда су му ноге склизнуле и хоризонтална цев га је усисала, и то ногама напред. Само што је помислио да ће му плућа прснути од притиска, нашао се, као катапултиран, на стрмом каменом дну плитког потока. Пролетео је кроз подземну цев као тане и сада је лежао у поточићу изнад клисуре где се преко потока цев изливала.

Жив сам и то је право чудо, била му је прва мисао. Жив јесте био, али не и спасен. Када се прибрао, почео је да се извлачи са стеновитог дна хватајући се левом руком за корење дрвећа. Тада је схватио да му с десном руком нешто није како треба. Застао је и схватио да је ишчашио десно раме. Покушао је да померени зглоб врати на место и делимично је успео, толико да је могао да отвара и затвара десну шаку.

Док се одмарао чистећи прљаву водену пену с тела, руком је напипао нешто што га је следило. Био је то врх сломљене бутне кости који је пробијао кожу изнад његовог левог колена. Сада је знао да овако осакаћен никада неће успети да се домогне куће и телефона.

У нормалним околностима пет стотина метара који су га делили од те празне куће прешао би за шест-седам минута. Сад му се чинило да је то далеко као пут до Месеца.

Очистио је сломљену ногу од лишћа и левим кажипрстом снажно притиснуо бутну кост назад у месо. Затим је узео једну грану и пертлама из дубоких чизама причврстио је за сломљену ногу као удлагу. Почео је да се пење узбрдо унатрашке, ослањајући се на десну ногу и одижући тело левом здравом руком.

Прошао је цео сат пре него што се попео уз обалу прешавши неких педесет метара. Питао се колико ли је крви за то време изгубио и када ће се због тог крварења онесвестити и умрети. Није постојала ни трунчица наде да ће се у то време неко на имању појавити и спасти га.

Вукући се све унатрашке преко поља, Ник је за двадесетак минута прешао свега око седамдесет метара. Постало му је јасно да до куће неће стићи жив и да је једини спас да се дохвати шљунковитог пута који је пролазио иза зида фарме.

Зуби су му цвокотали од бола и зиме док је, центиметар по центиметар, милио унатрашке према томе зиду до кога је стигао после пола сата. Срећом, у њему је пронашао рупу, провукао се и сручио на пут. Није поверовао очима када је, после извесног времена проведеног у бунилу, на друму угледао камион.

Два човека унела су га у кабину, умотала у ћебе и одвезла у болницу Фокс у Онионти удаљеној тридесетак километара. Тамо су га најпре повратили из тешког шока и дали му трансфузију крви да би надокнадили онај литар који је изгубио. Наместили су му ишчашено раме а отворени прелом бутне кости оперисали и причврстили челичном плочицом и шрафовима.

Кући је пуштен после тринаест дана а опорављао се још пола године. „Људи ми говоре да сам херој", каже Ник, „а ја сам само човек који је желео да остане у животу. И имао сам много среће!"

Бојана Дожић

АМНЕЗИЈА БРАЋЕ ДАЛТОН III ДЕО

ЦРТА: МОРИС (MORRIS) ПИШУ: К. ФОШ (X. FAUCHE) Ж. ЛЕТИРЖИ (J. LETURGIE)

ТИ КАЖЕШ ДА ОН ЗА ПИЈАЧКЕ ИМА ДОЗВОЛУ ОД МУ-ВЕРНЕРА?
ДА, МАМА!
...ЈЕ Л' ЈАСНО? А САД ИДЕМ ДА ПОТРА-ЖИМ ТАЛИЧ-НОГ!
АЛИ, МАМА, НЕ МОЖЕ-МО АВЕ-РЕЛА ОСТА-ВИТИ ТАКВОГ!
У ПРАВУ СИ, ЏО! САМО НЕМОЈ ПРЕЗАКО...
НЕ БРИНИ! САМО ЈЕДНУ ЧВРГУ ПО ГЛАВИ...
?
БОНК!
БИСТЕ ЛИ ПОПИЛИ КАФУ СА МНОМ?
ВРЛО РАДО!
ДАКЛЕ, КАКО ВАМ ИЗГЛЕДАЈУ?
СВЕ САМ ПОКУШАВАЛА, АЛИ НИКАКО ДА МЕ ПРЕПОЗНАЈУ!
ИЗВОЛ'ТЕ?
МАЦАНЕ, ПРЕСТАНИ ДА СЕ ЛУДИРАШ!
БЛАНГ!
ЈАО! МОЈ МАЛЕЦКИ!
КУ-КУ... КУ-КУ...
КАД БЕ РУЧАК?

НЕБЕТЕ ВАЉДА МАЛЕЦКОГ ВРАТИТИ У ЗАТВОР?
МОРАМ! КАД СЕ И ЧОУ БУДЕ ВРАТИЛО ПАМЋЕЊЕ...
АЛИ, ЈО ОБЈАСНИ МИ!
БУТИТЕ, ГОСПОДИНЕ!
ШТО СЕ ЧОА ТИЧЕ, ПРЕДАЛАЖЕМ ДА НАПАДНЕТЕ БАНКУ У КИПСЕЈК СИТИЈУ...
ТАМО ГА ЈЕ ОТАЦ ПРВИ ПУТ УВЕО У ЗАНАТ!
ХВАЛА НА ОБАВЕШТЕЊУ!
АУХ!
!
ШТО САМ НЕСПРЕТНА... ИСПРЉДАЛА САМ ВАМ ПРСЛУК!
АМА, НИЈЕ ВАЖНО...
ДАЈТЕ, ОЧИСТИЋУ ГА!
ДОБРО, КАД БАШ НАВАЉУЈЕТЕ!
ОДМАХ ЋУ БИТИ ГОТОВА...
ЕВО! ПРСЛУК ЈЕ КАО НОВ!

ДО ВИЂЕЊА, ДЕЦО!
МОЖЕТЕ НАС ПОСЕТИТИ У КАЗНЕНОМ ЗАВОДУ!
ДО ВИЂЕЊА, МАМА!
ДО ВИЂЕЊА, ГОСПОЂО!
КАД ВИДИМ КАКО СУ ГЛУПИ И НАСРТЉИВИ ОВИ ПСИ, ПОНОСИМ СЕ ШТО САМ МАЊАК!
КИПСЕЈК СИТИ
ВАРАЛИЦЕ, ЗА ВАС СМО СПРЕМИЛИ КАТРАН И ПЕРЈЕ.

РУКЕ УВИС!
?
КАСА

О ЧЕМУ СЕ РАДИ?
НА-ПРЕД, НО!

НЕ РАЧУНАЈ НА МЕНЕ, РАЗ-БОЈНИЧЕ! ЈА САМ ПОШТЕН ЧОВЕК!

РЕЦИТЕ НАЈЗАД ШТА ХОЋЕТЕ?
ЧИТАЈ-ТЕ!

!

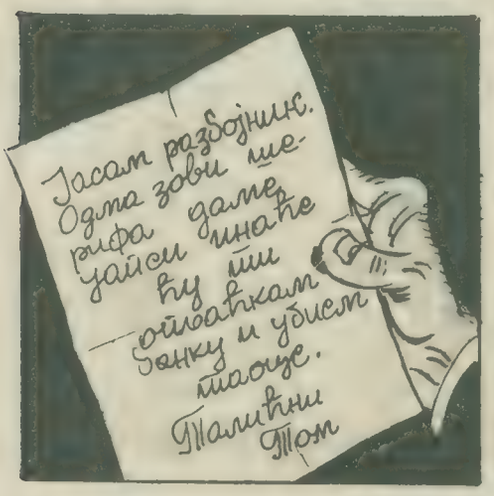
Јасам разбојник. Одма зови ме-рифа дате, уајси иначе ћу ми опљачкам банку и убијем тајоџе.
Тајанствени Том

ЈЕ Л' ТО НЕКИ ВИЦ?
ЗАР ВАМ ИЗГЛЕ-ДАМ ШАЉИВО?

ДОБРО, ДОБРО... ПРИЧЕКАЈТЕ, ОДМАХ ЋУ ЈА...
?

ШЕРИФ
ШЕРИФЕ! ПЉАЧКАЈУ МИ БАНКУ!
ОДЛИЧНО! САД ЋУ ДА ВИДИМ КАКВИ СУ МОЈИ НОВИ ПОМОЋНИЦИ!
НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ...
НАПРОТИВ! СВЕ СЕ ОДВИЈА ПО ПЛАНУ!
У ИМЕ ЗАКОНА! НИКО ДА СЕ НИЈЕ МАКАО!
ТО ЈЕ ЗАБУНА, ШЕРИФЕ... ЗАР НИСТЕ ВИДЕЛИ МОЈЕ ОВЛАШЋЕЊЕ?
КАКО ДА НИСАМ!
ОНО ЋЕ ТЕ ОДВЕСТИ НА РОБИЈУ, КОЈОТЕ!
УСПЕШНО, ЗАР НЕ?
КАД ТЕ ОБЕСЕ, ТОМЕ, САЧУВАЋУ УЖЕ ЗА УСПОМЕНУ! ХЕ, ХЕ, ХЕ!

СЛОБОДНИ СТЕ!
ЧУДАН ОСЕЋАЈ!
КАД ЋЕ РУЧАК?
АЛАЛ ВЕРА, ШЕРИФЕ! УОЧИ ИЗБОРА, ОВАЈ УСПЕШАН ПОДУХВАТ ДОЛАЗИ НАМ КАО ПОРУЧЕН!
ЈА САМ НЕВИН!
ТО СВИ КРИВЦИ КАЖУ!
ПИТАЈТЕ ГУВЕРНЕРА БРЕЗНЛЕДА! ОН ЋЕ ВАМ ОБЈАСНИТИ!
ГУВЕРНЕРА? ТИ БАШ ПУЦАШ НАВИСОКО!
ШТА ВАС КОШТА ДА ПИТАТЕ?
ХМ... БОЉЕ ЈЕ НЕ РИЗИКОВАТИ!
ПИШИ: "УХАПШЕН ТАЈНИ ТОМ! ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ ТОГ КРИМИНАЛЦА?" ПОТПИС...
ТЕЛЕГРАМ
КАД ЋЕТЕ ОБЕСИТИ ТОГ КОЈОТА?
ТЕЛЕГРАМ
СУДИЈА ЋЕ ОДЛУЧИТИ! ПРВО МОРА ДА СЕ СПРОВЕДЕ ИСТРАГА...
!
ЗАР НЕМА БРЖЕГ НАЧИНА?
САМО ГРАДОНАЧЕЛНИК МОЖЕ ДА УБРЗА ПРОЦЕДУРУ...
У ОПШТИНИ...
КАД СТЕ МЕ ВИРАЛИ, ОБЕЋАО САМ ЗАШТИТУ ОД КРИМИНАЛА! САДА С ПОНОСОМ КАЖЕМ: ОБЕЋАЊЕ ЈЕ ИСПУЊЕНО!
ДИЖЕМ ЧАШУ ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ ОВЕ ЧЕТВОРИЦЕ ЧЕСТИТИХ ГРАЂАНА!

АКО СМЕСТА НЕ ДАШ ОСТАВКУ У МОЈУ КОРИСТ, НАФИЛОВАЋУ ТЕ ОЛОВОМ!
!
ЊИХОВ СМИСАО ЗА ИНИЦИЈАТИВУ НАГОНИ МЕ ДА СВОЈ ПОЛОЖАЈ ПРЕПУСТИМ ГОСПОДИНУ...
...НОУ ДАЛТОНУ!
ПОЗДРАВИМО ГА СВИ ЗАЈЕДНО ТОПЛИМ АПЛАУЗОМ!
КЛАП!
КЛАП!
ЈИПИИ!
УРА!
ЖИВЕО!
КЛАП!
КЛАП!
КЛАП!
КЛАП!
ХВАЛА НА ПОВЕРЕЊУ, АЛИ СЛУЧАЈ ТАЛИЧНОГ ТОМА ОТКРИО ЈЕ САУЧЕСНИШТВО БИВШЕГ ГРАДОНАЧЕЛНИКА СА КРИМИНАЛЦИМА...
!?
...И ЗАТО ЋЕМО МУ СУДИТИ!
ТАКО ЈЕ!
СЛАЖЕМО СЕ!
ПРАВОСУЂЕ НЕ СМЕ ДА КАСНИ! ОБЕСИМО ГА СМЕСТА!
КАО СУДИЈА, ПРОТЕСТУЈЕМ ПРОТИВ УБРЗАНОГ И НЕЗАКОНИТОГ ПОСТУПКА!
ЕВО ТИ САУЧЕСНИКА, КОЈОТЕ!
НЕМАТЕ ПРАВА! ОПТУЖБА ЈЕ ЛАЖНА!
WANT
НЕ ЗАТВАРАЈ, ШЕРИФЕ, ЕВО ЈОШ ЈЕДНОГ ЗАТВОРЕНИКА!
ГОС'Н СУДИЈА!
НЕМАТЕ ПРАВА! ОПТУЖБА ЈЕ ЛАЖНА!

ОЧИГЛЕДНО, СВИ ГРАДСКИ ОЦИ СУ УМЕШАНИ У АФЕРУ!
КАО ШЕРИФ, И ТИ СИ МОРАО БИТИ ЊИХОВ САУЧЕСНИК!
НЕМАТЕ ПРАВА! ОПТУЖБА ЈЕ ЛАЖНА!
У ИСТОМ ТРЕНУТКУ...
Е, ТАЈ ТАЛИЧНИ ЈЕ ЗАИСТА НЕСПОСОБАН!
ЈАВИТЕ ШЕРИФУ У КИПСЕЈК-СИТИЈУ ДА ГУ ДОБИ ТАМО СУТРА У ЗОРУ!
ОДМАХ, ГОС'Н ГУВЕРНЕРУ...
ТЕЛЕГРАМ
ПОРУКА ЗА КИПСЕЈК СИТИ...
ЖАЛИМ, ЛИНИЈА ЈЕ ТРЕНУТНО У КВАРУ...
ЗЗЗЗ... ХИК! ЗЗЗЗ... ХИК!
У КИПСЕЈК-СИТИЈУ...
ОПШТИНА
СУДИЋЕМО ТАЛИЧНОМ ТОМУ И ОСУДИЋЕМО ГА НА СМРТ!
БРАВО, ЧО!
ГЕНИЈЕ СИ, ЧО!
СРРК... МЊАМ...
ТИ БЕШ, ВИЛИЈЕМЕ, БИТИ СВЕДОК ОПТУЖБЕ, ЧЕК ЈЕ ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ, А ЈА СУДИЈА!
ДАЛИ, ЧО, МИ СМО ПРЕД СУДОМ УВЕК ИМАЛИ БРАНИОЦА!
?

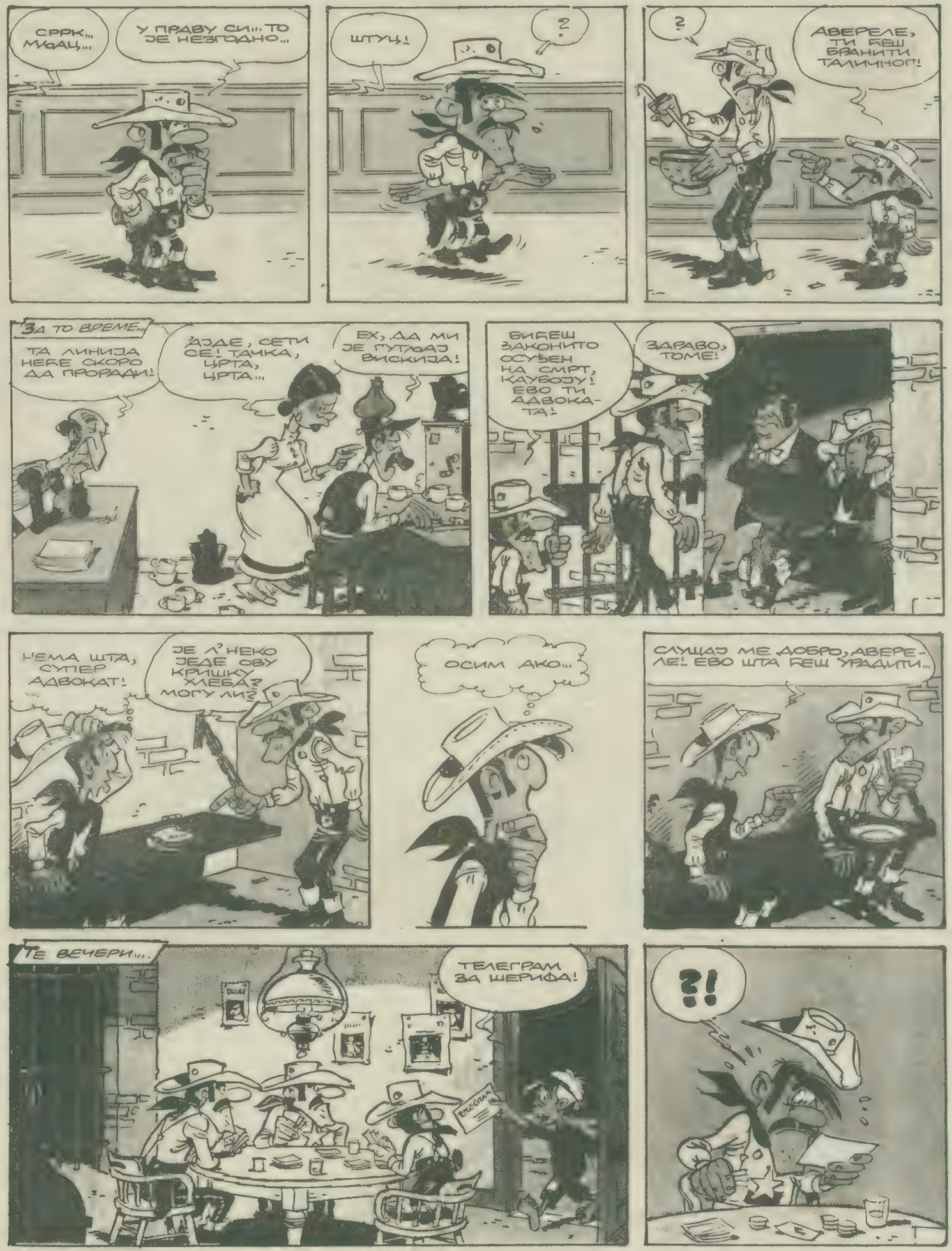
СРРК... МЊАЦ...
У ПРАВУ СИ... ТО ЈЕ НЕЗГОДНО...
ШТУЦ!
?
?
АВЕРЕЛЕ, ТИ ЋЕШ БРАНИТИ ТАЛИЧИНОГ!
ЗА ТО ВРЕМЕ...
ТА ЛИНИЈА НЕЋЕ СКОРО ДА ПРОРАДИ!
ЂАЂЕ, СЕТИ СЕ! ТАЧКА, ЦРТА, ЦРТА...
ЕХ, ДА МИ ЈЕ ГУТЉАЈ ВИСКИЈА!
БИЋЕШ ЗАКОНИТО ОСУЂЕН НА СМРТ, КАУБОЈУ! ЕВО ТИ АДВОКАТА!
ЗДРАВО, ТОМЕ!
НЕМА ШТА, СУПЕР АДВОКАТ!
ЈЕ Л' НЕКО ЈЕДЕ ОВУ КРИШКУ ХЛЕБА? МОГУ ЛИ?
ОСИМ АКО...
СЛУШАЈ МЕ ДОБРО, АВЕРЕЛЕ! ЕВО ШТА ЋЕШ УРАДИТИ...
ТЕ ВЕЧЕРИ...
ТЕЛЕГРАМ ЗА ШЕРИФА!
?!

СВЕ ЈЕ ПРОПАЛО!
ТЕЛЕГРАМ
ДОЛАЗИМ... ХИК... СУТРА У... ХИК... ЗОРУ ДА... ХИК... РАЗДАСНИМ СТВАР... ХИК... ГУВЕРНЕР БРЕЈНЛЕС ... ШТУЦ.
МОРАМО СМЕСТА ОДРЖАТИ СУЂЕЊЕ И ОБЕСИТИ ТАЛИЧНОГ ТОМА ПРЕ ЗОРЕ!
УПРКОС КАСНИМ САТИМА, ВЕСТ СЕ БРЗО ШИРИ...
10 ДОЛАРА ЗА УЛАЗ? АЛА ВИ ДЕРЕТЕ!
ТРЕБА ПЛАТИТИ ТРОШКОВЕ ЗА УЖЕ И ВЕШАЛА!
ПОРОТА
ОБЈАВЉУЈЕМ ПОЧЕТАК СУЂЕЊА ТАЛИЧНОМ ТОМУ!

ЗА ПОРОТНИКЕ СУ ИЗАБРАНИ: ГРАНТ ХЕЈ, КОЊУШАР, АЛБЕРТ ЛИНЧ, УЖАР, ЈОН КОФИН, ПОГРЕБНИК, МИС КЛАРА, УМЕТНИЦА, И ДЕДА ОЛДТАЈМЕР!
ШТА КАЖЕ?
ЈА НУДИМ БЕСПЛАТНО УЖЕ ЗА ВЕШАЊЕ!
А ЈА ПЕТОГОДИШЊУ УПОТРЕБУ ПАРЦЕЛЕ!
ОДЛИЧНО! ВИДИМ ДА ПОРОТНИЦИ СХВАТАЈУ СВОЈЕ ДУЖНОСТИ!
РЕЧ ИМА ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ! ГОВОРИ, ЧЕК!
ТАЛИЧНИ ТОМ ЈЕ ОПТУЖЕН ЗА ОРУЖАНУ ПЉАЧКУ, ЗАРОБЉАВАЊЕ ТАЛАЦА И ЗЛОСТАВЉАЊЕ УМНО ОБОЛЕЛИХ ЛИЦА!
НА РЕДУ ЈЕ СВЕДОК ОПТУЖБЕ! ХАЈДЕ, ВИЈЕМЕ!
ЗАР ВАМ СЕ НЕ ЧИНИ ДА ЛИЧЕ ЈЕДАН НА ДРУГОГА?
ШТА РЕКОСТЕ?
ВИДЕО САМ ТОМА ДА ПЉАЧКА ВОЗ И ПОШТАНСКА КОЛА!
ТО ЈЕ ТАЧНО, ВАША МИЛОСТИ!
ЕВО И ДОКАЗА!
?

ГОС'Н ГУВЕРНЕРУ, НИСМО ВАС ОЧЕКИВАЛИ ТАКО РАНО...
ЗАДРЖАЛИ СУ МЕ УЗ ПУТ...

ВИ СВАКИ ЧАС ДОСПЕТЕ У НЕКИ ШКРИПАЦ, ТОМЕ!

ВАЉДА ВАМ ОВА ПАРОДИЈА ОД СУЂЕЊА ПОКАЗУЈЕ У КАКВОМ СУ ЗАИСТА СТАЊУ ДАЛТОНОВИ!
ЗАШТО ПАРОДИЈА?

КОЛИКО ЈА ВИДИМ, ТОМЕ, СВЕ ЈЕ ОВДЕ ПО ЗАКОНУ...

ДОБРО, ДОБРО... ЗАЛОЖИЋУ СЕ ЗА ВАС!

ВАША МИЛОСТИ, ЈА САМ ГУВЕРНЕР БРЕЈНЛЕС! ЈА САМ ТАЛИЧНОМ ТОМУ ИЗДАО ОВЛАШЋЕЊЕ...

ПРИЗНАЈЕТЕ ДА СУ КРИВИЧНА ДЕЛА ИЗВРШЕНА ПО ВАШЕМ НАЛОГУ?

ПА, МОГЛО БИ СЕ И ТАКО РЕЋИ, АКО ХОЋЕТЕ!

ПОСЛЕ ОВОГ ПРИЗНАЊА, ОСУЂУЈЕМ ВАС ЗА САУЧЕСНИШТВО! КАЗНА: СМРТ ВЕШАЊЕМ!
ТИШЕ МАЛО!

ПА ОВО ЈЕ ПАРОДИЈА СУЂЕЊА! ТОМЕ, УМИРИТЕ НЕШТО!
ДРАГИ ГУВЕРНЕРУ, ОВДЕ ЈЕ СВЕ ПО ЗАКОНУ, САМИ СТЕ РЕКЛИ...
СХВАТАМ! ВИ СТЕ У ДОСЛУХУ СА ОВИМ БАНДИТИМА!
ТИШИНА!
БЛОНК!
ПОСЛЕ ОВОГ МАЛОГ ИНЦИДЕНТА, СУЂЕЊЕ СЕ НАСТАВЉА! РЕЧ ИМА ОДБРАНА!
ХАЈДЕ, АВЕРЕЛЕ!
ИМАМ ТРЕМУ!
САМО ХРАБРО, НАПРЕД!
ДАКЛЕМ...
ХВАЛА, БРАНИОЧЕ! САД ЋЕ СЕ ПОРОТА ПОВУЋИ НА ВЕЋАЊЕ...
?!
ПРОТЕСТУЈЕМ! МОЈ БРАНИЛАЦ НИЈЕ ЗАВРШИО ГОВОР!
ТАКО ЈЕ, ЧО! ДУЖАН СИ ДА МЕ САСЛУШАШ ДО КРАЈА!
!
ЗАДАВИЋУ ГА!

ДАЈТЕ ДА ГА УБИЈЕМ!
СМИРИ СЕ, ЧО!
СМИРИ СЕ, ЧО!

ЗАИСТА, ВАША МИЛОСТИ, ОСУЂЕНИК НА СМРТ ИМА ПРАВА НА ПОСЛЕДЊУ ЖЕЉУ!
ШТА КАЖЕ?

АКО МУ ЈЕ ТО ПОСЛЕДЊА ЖЕЉА, У РЕДУ! ПРИЧАЈ, АВЕРЕЛЕ!
ДАКЛЕМ...

ЧОВЕК КОГА ВИДИТЕ НА ОВОЈ КЛУПИ НИЈЕ РАЗБОЈНИК КАКВИМ ГА ПРИКАЗУЈУ...

...ПОЗНАТ ЈЕ ПО МНОШТВУ УСЛУГА КОЈЕ ЈЕ УЧИНИО ПРАВОСУЂУ...

...А НА СУД ЈЕ ДОСПЕО ЗБОГ СВОЈЕ БОРБЕ ПРОТИВ ЧЕТИРИ БАНДИТА КОЈИ СЕ ПРЕТВАРАЈУ ДА СУ...
!

...ИЗГУБИЛИ ПАМЋЕЊЕ! ТА ЧЕТВОРИЦА СУ ПРЕД ВАМА!
ГДЕ?
ГДЕ?
ГДЕ?
ГДЕ?
ШТА КАЖЕ?

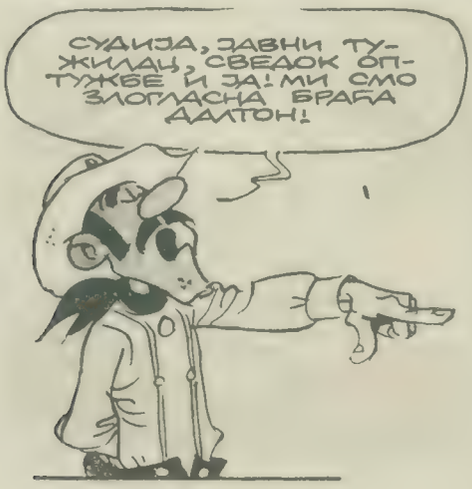
СУДИЈА, ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ, СВЕДОК ОПТУЖБЕ И ЈА! МИ СМО ЗЛОГЛАСНА БРАЋА ДАЛТОН!

БИЛИ СМО РАЗБОЈНИЦИ И ТО ОСТАЈЕМО!

ЈЕСАМ ЛИ СВЕ РЕКАО?
БЕЗ ГРЕШКЕ, АВЕРЕЛЕ!

Е, ОВОГ ПУТА ЋУ ГА УБИТИ!
ПОСЛЕ ОВОГА, ЧОВЕК МОРА ОЗБИЉНО ДА РАЗМИСЛИ...
КАКО РЕЧЕ?
ИЗВИНИТЕ, ВАША МИЛОСТИ...
ПОРОТА ЈЕ ВЕЋА-ЛА И ДОНЕЛА ОДЛУКУ...
НА МОЈЕ ВЕЛИКО ЖА-ЉЕЊЕ, СА САМО ДВА ГЛАСА ПРОТИВ, ОПТУЖЕНИ ЈЕ ПРОГЛА-ГЛАШЕН НЕВИНИМ!
А ЈА ВАМ КА-ЖЕМ ДА ЈЕ ТАЛИЧ-НИ ТОМ ОСУЂЕН НА СМРТ И ДА ЋЕ СЕ КАЗНА ОДМАХ ИЗ-ВРШИТИ!
БАНГ!

НЕ МРДАЈ, ТОМЕ!

БАНГ!
БАНГ!

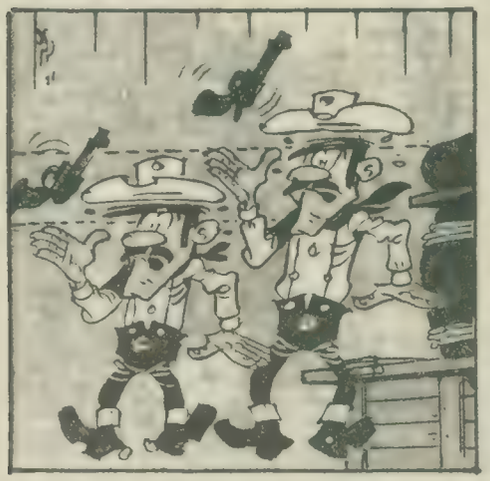

ИСКРЕНО ГОВОРЕЋИ, МОМЦИ, НИСАМ ЛОШ, А?
ИДИОТЕ!
ИДИОТЕ!
ИДИОТЕ!
ВИ БАР НИСТЕ СВЕ ИЗГУБИЛИ...
ОСТАЈЕ ЈОШ ЈЕДАН ЗА ВЕШАЊЕ!

ДОЗВОЉАВАТЕ?
!

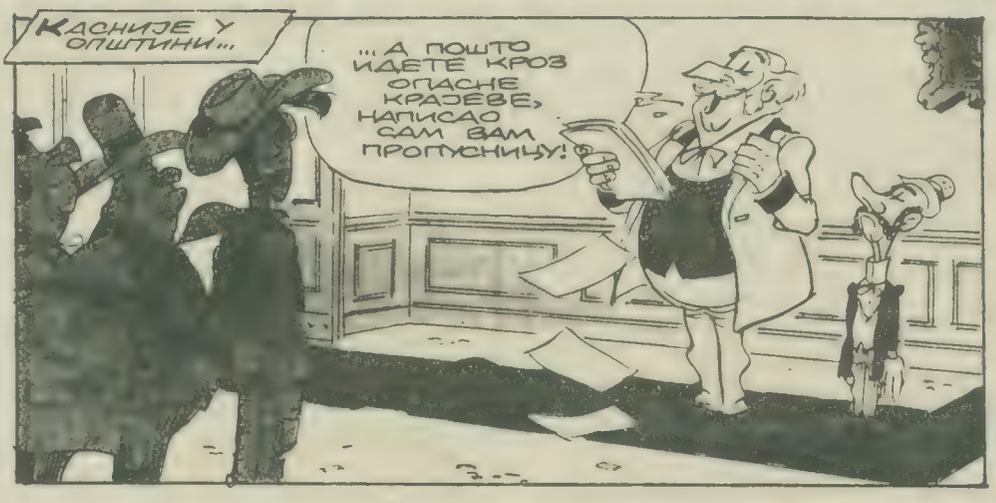
КАСНИЈЕ У ОПШТИНИ...
...А ПОШТО ИДЕТЕ КРОЗ ОПАСНЕ КРАЈЕВЕ, НАПИСАО САМ ВАМ ПРОПУСНИЦУ!

НАЈБОЉА ПРОПУСНИЦА ЈЕ ЗА ПОЈАСОМ!
КАКО ХОЋЕТЕ? СЕКРЕТАРУ, ОТПРАТИТЕ ТАЛИЧНОГ ДО КОЊА!

ЈОШ ЈЕДНОМ ХВАЛА!
ДО ВИЂЕЊА!
АКО ЗАТРЕБА, ТОМЕ, РАДО ЋУ ТЕ ОПЕТ БРАНИТИ НА СУДУ!
УБИЈТЕ ГА!
СМИРИ СЕ, ЧО!
СМИРИ СЕ, ЧО!
МРЗИМ ГА! МРЗИМ ГА!
ЕВО, ШАПОЊА! ТВОЈЕ ИЗНУТРИЦЕ И МЛЕКО!
МРРОУУУ! ПРРРР...
МРЗИМ ГА!
ЊАМ... СРК... МЛОЦ...
БОННК!
УЖАС! ХРАНА ЗА МАЧКЕ!
ПА ЈА САМ ПАС! КО МИ СЕ ТО ПОДСМЕВА?
♪ ЈА УСАМЉЕН САМ КАУБОЈ... ДАЛЕКО ОД ДОМА СВОГ... ♪
КРАЈ
-MORRIS - FAUCHE & LETURGIE.

СВЕТ У БРОЈКАМА

• У земљама Западне Европе изгледа да људи који одлазе у ресторане мењају навике. Све је више оних који поручују вегетаријанску храну. Тачније, од пет особа једна ће сигурно одабрати безмесни оброк. Од тога 88 одсто каже да сала ти и површу дају предност из здравствених разлога, њих 86 одсто тврди да вегетаријанска јела имају бољи укус, 39 одсто избегава месо из етичких, а 22 процента из религијских разлога.

• Статистика бележи да сваке недеље најмање четири милиона америчких средњошколаца заспи на часу. То би било отприлике 160. 000 учионица препуних уснулих тинејџера. Штета што не знамо какво је стање у нашим школама.

• Амерканци просто обожавају да стављају кечап у сва могућа јела. Сваке недеље потроше 6500 тона овог течног парадајза. Таман толико да се три олимпијска базена напуне до врха.

Текст обликовао Растко Ђирић

• Изгледа да све више младих одлучује да започне (пред)брачни живот пре него што напуне 20 година. Такав је бар случај у развијеним земљама Европе и Сједињеним Америчким Државама. Од 100 парова четири девојке и младића живе заједно. Њихова заједница траје у просеку око годину дана, а онда се или растају или званично ступају у брак.

• Иако се кола све више краду и по нашим градовима, не зна се тачно колики је то број изражен у процентима. Зато су Американци, који очигледно педантно све претварају у неку врсту статистике, израчунали да је током 1990. године у САД украдено више од милион аутомобила. Да би било јасније шта то значи – то су једна »позајмљена« кола на сваких 20 секунди. Власници због тога имају трошкове од 7 милијарди долара. Али, и ти власници су нека чудна сорта. Од украдених кола 80 % није било закључано, а чак 40 % имало је кључ у контакт-брави.

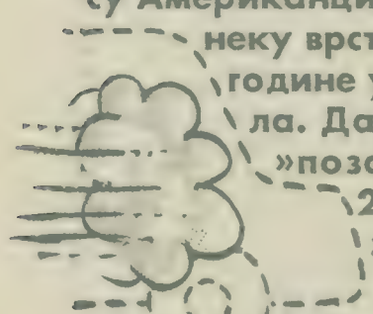

• Ћелавост у свету прети да постане непријатељ бр. 1 посебно међу припадницима »јачег пола«. Све је више и младих »босе« главе. Лекари упорно траже узрок ове појаве. Могући разлог је и претерано перутање. Сматра се, наиме, да око 90 одсто људи има, мањих или већих невоља с тим ружним »снегом« у коси.

В.С.

КАД САМ БИЛА МАЛА:

АГАТА КРИСТИ

..АУТОБ

као дете

Размислите, шта ли то одређује наша сећања? Клик! Ево ме, дете сам и једем колаче на свом рођендану. Клик! Две су године прошле. Седим умотана у бакину хаљину, после повратка од Бајтлијевих, готово хистерично се смејући због једне шале... Само тренуци – а између њих нижу се дуготрајне празнине, месеци, чак и године.

* * *

Прво моје сећање пада на дан прославе мог трећег рођендана. У мени расте осећање властите важности. Седимо у башти и пијемо чај. Ту су колачи, моја рођенданска торта са три свећице... управо када је требало да дунем у њих преко стола је претрчао мали црвени паук, јасно се оцртавајући на белини свечаног столњака. И сада чујем мајчин глас: „То је срећан знак, Агата, доноси ти срећу за твој рођендан..." и моје прво сећање бледи, осим што у фрагментима чујем мамин и братовљев глас док се препиру колико ће он колача моћи одједанпут да поједе.

Дакле, једна од срећнијих ствари која вам се може десити у животу јесте да имате срећно детињство. Имала сам дом, кућу и башту које сам волела, стрпљиву и мудру дадиљу и оца и мајку, двоје људи који су се много волели и успели да буду дивни супружници и родитељи.

Живели смо у кући коју је мама купила од породице квекера на имању по имену Ешфилд, а које није спадало у најлуксузније у ценењој области Торквај. У Торквају, поред мора, дани су се угодно низали. Тата је проводио време у локалном клубу, а мама је уживала у вођењу домаћинства. Можда зато што је у детињству била тиха и присиљена да потискује емоције (живела је са тетком јер је бака остала млада удовица са децом коју сву није могла да издржава), мама је доживљавала све далеко драматичније и много бурније него остали. Мој отац, пак, био је опуштен, једноставан човек, врло пријатан за околину.

Прве играчке и измишљени пријатељи којих се сећам били су „мачићи". Моја дадиља, већ постарија и болесна од реуме, пуштала би ме да јој се мотам око ногу, врло задовољна што сама умем да се забавим. У тим тренуцима ја сам се у ствари играла са Кловером Блекијем и са још три мачета. Њихова мајка се звала гђа Бенсон. Они су, међутим, били потпуно измишљени, па сам се јако увредила када сам чула дадиљу како одговара девојци која је постављала чај у башти: „Па она не мари за играчке, Сузана, јер се игра са неким својим измишљеним мачићима". Ово сазнање страховито ме је понизило. Била сам убеђена да су мачићи моја ствар и моја тајна и нико није смео о њима ништа да зна. Од тада им нисам више гласно изговарала имена.

Сага о мачићима касније се све више развијала. Пошто је „мама", гђа Бенсон, била сиромашна јер је њен „муж" капетан Бенсон, био на мору, њихов мали мачији живот углавном се вртео око хране. Касније сам замишљала како ће у тренутку њиховог највећег сиромаштва капетан Бенсон тријумфално стићи из далека са гомилом новца и одједном решити све невоље. Наследник ове игре била је игра гђе Грин. Ова је, пак, имала стотину деце, од којих су најважнији били Пудла, Веверица и Дрво. Они нису били баш ни деца ни пси, већ нешто између свега тога и они су ми правили друштво у врту. Имала сам ја и лутке, Фиби и Рози, али игра са њима далеко ме је мање занимала од игре са мојим измишљеним бићима.

Моја дадиља је увек причала неколико истих прича, од којих памтим оне о тигру, мајмуну и змији из Индије. Никада није показивала да се причањем заморила. Осим тога, увек их је причала на дословце исти начин, па сам сада сасвим сигурна да је она представљала ону стену стабилности око које се омотавала моја детињ свест. За разлику од ње, мама је своје приче стално мењала: једна се, на пример, звала „Прича о мишу светлећих очију" и сећам се да ми никада није била досадна јер је увек била другачија. Међутим, једног дана мама ми рече да нема више приче

АГАТА КРИСТИ (1890 – 1976), „Краљица злочина", како је зову и критичари и читаоци, написала је око стотину детективских романа и приповедака који су преведени на све светске језике. Почела је да пише пред крај Првог светског рата и одмах се у њеним романима појавио детектив Херкул Поаро, Белгијанац малог раста и јајолике главе, опседнут уредношћу. Овај измишљени човечуљак убрзо је постао исто тако популаран као и његов претходник Шерлок Холмс. Поаро и госпођица Марпл, проницљива стара дама која седећи код куће и режући руже у својој башти решава многе замршене случајеве, појављују се у многим филмовима, телевизијским серијама и позоришним комадима.

Агата Кристи је написала и шест љубавних романа под псеудонимом Мари Вестмакот, затим неколико позоришних комада и једну књигу поезије, а 1977. године објавила је и своју аутобиографију из које доносимо неколико одломака из периода њеног детињства.

Са оцем и псом Тобијем

На Бохињу, лето 1967.

БИОГРАФИЈА"

Серија емисија „ДЕТИЊСТВО" траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је то било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на радију и приче у „Забавнику" припрема и уређује
Светлана Ненадовић.

о мишу светлећих очију. Управо сам се спремала да заплачем када ми она рече: „Послушај зато ову о Необичној свећи". На жалост, њену причу прекидоше гости. После уопште није могла да се сети шта се догодило када је Зли завереник сипао отров у свећу... Право да вам кажем ова ме ствар и дан-данас копка...

Ново узбуђење у мом животу донео је канаринац Голди. Са њим је започела и нова тајна сага. Главна лица били су господин и госпођа Дики. Путовали су целом земљом (читај двориштем) и преживљавали разне авантуре.

Али, једног дана десила се катастрофа. Голди је нестао! Прозор бејаше отворен, а вратанца на кавезу подигнута. Ставили смо кавез у башту, унутра комад шећера... али ништа! Дан ми се отезао у недоглед. Незаустављиво сам плакала, а мама је погледом запретила отказом девојци када је ова весело добацила: „Најпре ће бити да га је мазнула нека мачка". На ово сам се ја, наравно, поново расплакала.

Увече, док сам још уздисала и држала маму за руку, одједном се зачуо весели цвркут. Са прозора изнад завесе долепршао је господин Дики... Какво је то било чудо и огромно усхићење! Мама ми тада рече: „Видиш како си била глупа! Какав губитак времена је било то силно плакање. Убудуће никад немој плакати ни туговати због непроверених ствари." Тада постадох свесна снаге и љубави и разумевања моје мајке. У невољи, у црној провалији очајања, држати њу за руку била је права утеха. Било је нечег магнетичног и лековитог у њеном додиру.

За свој пети рођендан добила сам пса. То је била таква срећа да заиста нисам могла да изустим ни реч. Сад увиђам да израз „остати без речи" има пуно оправдања. Не само што нисам могла да говорим, већ нисам пса могла ни да погледам, нити да свом оцу захвалим. Он је, пак, да није било маминог разумевања за све, већ био спреман да помисли како ми се поклон није уопште свидео. Ја сам, пак, морала да останем сама са својом неизрецивом срећом, па сам се повукла у купатило, села на поклопац од махагонија, загледала се у мапу Торквају која је висила прекопута и непрестано понављала: „Ја имам пса... пса... то је мој пас... само мој пас... он је јоркширски теријер... мој пас...". Ако је теорија о реинкарнацији тачна, онда сам ја засигурно у последњој инкарнацији била пас. Ако се предузима било какав покрет, ја бих одмах тамо да идем, ако неко некуд путује, ја бих да ме узме под мишку и поведе са собом. После повратка са дугачког путовања са породицом по Француској, ја сам се заиста и понашала као куче. Шеткала сам се око куће, обилазила важне тачке своје замишљене железнице по башти, проверавала у ком је стању моја омиљена играчка, обруч.

* * *

Иако је моја мама заступала гледиште да дете не треба да чита пре осме године, јер је то боље и за очи и за мозак, ја сам у потпуности изиграла њен план. Док су ми читали приче, пратила

сам погледом текст, па су ме налазили како „ишчитавам" странице без смисла, распитујем се за називе књига... Као резултат свега тога једнога дана сам заиста почела са разумевањем да читам књигу „Ађео љубави", врло успешно и самостално. Наставила сам гласно да читам дадиљи. „Жао ми је, госпођо", рекла је мами „чини ми се да Агата уме да чита". Моја мајка је била узрујана. Али, шта је, ту је. За мене је свет бајки већ био отворен пре моје пете године. Од тада сам за Божиће и празнике тражила искључиво књиге.

* * *

Нешто пре четврте године први пут сам се сусрела са страхом. Једног пролетњег дана моја дадиља и ја брале смо цвеће. Прошавши кроз отворену капију настависмо да беремо даље у пољу, кад се на нас сручи громогласан узвик: „Шта вас две ту радите?". Видех џина од човека, љутитог и црвеног лица. „Ако се не ишчисте за минут, живе ћу вас скувати, јасно!?" Страх ми се све више пењао у душу док сам дадиљи стискала руку, па кад смо најзад биле на сигурном, умало се не онесвестих. „Па, ниси ваљда поверовала да је он то стварно мислио?" Али, ја сам лепо видела како нас ставља у котао на ватру и кува. Мени је све то било врло стварно.

* * *

У четвртој години сам се први пут заљубила. Предмет моје чежње био је кадет из Дартмаута, друг мога брата. Плавоок и плавокос, он је сасвим одговарао мојим романтичним представама о младићу. Наравно, био је потпуно незаинтересован за клинку – сестру свог друга Монтија. Да га је неко питао, вероватно би одговорио да га уопште не подносим, толико је моје понашање било супротно мојим разбукталим осећањима. Мама ми једном пребаци: „Знам, душо, да си стидљива, али ипак мораш бити уљудна. Врло је ружно што све време окрећеш главу од Филипа, а ако ти се обрати, почнеш да муцаш. Чак и ако ти није драг, треба да будеш пристојна". Није драг? Како то да нико није ништа слутио? Кад сада о томе размишљам, увиђам колико је узвишена рана љубав. Она је чисто обожавање. Заљубљеник машта о херојским ситуацијама када ће бити на услузи обожаваном бићу: одлазак међу окужене да би се вољени избавио, спасавање обожаваног из пожара, бацање на пиштоль који је на њега уперен... Ту никад нема срећног краја. Онај који воли сагорева до смрти, а да вољени чак тога није ни свестан.

* * *

Баш у овом раздобљу надвила се тамна сенка над моју породицу. Финансијске невоље мучиле су мога оца који се већ био разболео. Кад бих начула део разговора који би ми зазвучао крајње драматично, одлазила бих код Мари. То је била млада Францускиња која је на позив моје мајке боравила код нас како бих ја научила језик. Дакле, одлазила бих њој да јој препричам значајне новости. Мама је за ово сазнала, па ме је прекорила: „Заиста, Агата, немој претеривати. Ми нисмо уништена породица. Ми само имамо проблема и мораћемо више да економишемо". „Нисмо уништени?" питала бих разочарано. „Не!" рекла би мама убедљиво. У књигама које сам ја читала такве ствари бејаху заиста озбиљне. Тамо се претило убиствима, јунакиње су у ритама остављале богате куће и томе слично.

Мој отац је умро када ми је било једанаест година. Материјалне невоље које су га притискале допринеле су погоршању његове болести. Пошто се деца нису водила на сахрану, остала сам код куће са нечувеном збрком у глави, шеткала баштом и гледала прозоре са навученим завесама. Нешто страшно се десило, нешто што се никада није могло ни претпоставити. Моја мати је све време проводила у кревету. У једном тренутку породица је покушала да од мене направи емисара који ће утицати на маму да се тргне од бола. Шапнули су ми да одем до ње и да јој кажем да не буде тужна, да је тата на небу срећан. Послушала сам и кренула са оним чудним осећањем које деца имају када им се каже да је нешто исправно, а да она при томе у то нису баш уверена. Пошто сам јој шапнула: „Мама, тата је у миру, он је срећан. Не треба да ти се врати, зар не?" она је узрујано одвратила: „Потребан ми је, све бих учинила да ми се врати. Када бих могла, на то бих га натерала!". Одмакох се, готово уплашено, иако се мама ускоро сабрала, пољубила ме и захвалила ми што сам дошла. Ја изађох врло замишљена. Тако сам изашла из друге фазе детињства и ушла у прву младост.

С. Н.

Биљке су моћне

НОЋ ИСПОД КРОШЊЕ ЈАСЕНКА

Ко прође кроз расцепљено стабло младе шљиве, оздравиће, ко носи уза се парче тисовине, уроци ће га мимоићи; ко исповеди грехе лески, биће му опроштени...

Превела Милица Бравачић

Сви су у Врачевшници знали за Ђорђевићево имање. За њихове њиве, воћњаке, за прелепе коње и многобројну стоку чуло се по целом крагујевачком крају. Били су то вредни и уважавани људи. Али, откако се Милан разболео, као да је све стало. Где све нису водили јединца унука, ишли су и у Београд код чувених лекара, набављали свакакве лекове и масти. Дете је, и поред тога, једнако било болесно. Као да је нестајало. Размишљали су да га воде у Пешту, код неког лекара за кога су чули да је најбољи на свету, али су се бојали да дете не би издржало толики пут.

– Зашто га не ставиш под јасенак? Сад ће Спасовдан, нека ти дете преноћи једну ноћ под крошњом уочи празника... видећеш, биће добро. Дрво ће однети болест.

И, Љубица, Миланова мајка, послушала је савет жене коју је, једног дана, примила у кућу да се одмори од дуга пута. Помислила је: горе бити не може, зашто да не проба. И, десило се чудо. Већ идућег пролећа мали Милан је са осам терао стоку на пазар у Крагујевац. Да ли захваљујући магичној моћи јасенка, или неког од силних лекова, тек, десило се да је Милан управо после те ноћи проспаване под крошњом почео да се опоравља. О овом чудном догађају сада причају његови прауници.

Посечен орах – прекинут живот

Биљке су моћне – каже народно веровање. Могу да лече, да штите од зла, да утичу на плодност и сваки напредак. Нарочито младе биљке. Верује се да оне своју животну снагу преносе на људе, животиње, усеве. Кићење цветним венцима, купање у води пуној латица, ваљање у пшеници, све има исти циљ: да се добије мало од те моћи биљака.

Дрвеће је, веровало се, имало посебну снагу. Бреза штити од вештица, глогов штап од сваког зла, а глогов колац је погубан за вампире. Ко има орахово дрво пред кућом, никако га не сме сећи. Ако то учини, одамх ће умрети. Јер, орахово дрво је човеков двојник, у њему је човекова душа, и чим се она прекине, прекинуће се и живот.

У Црној Гори се сматрало да корен маслине лечи од грознице. Болесника је требало провући кроз шупаљ корен овог дрвета, оставити комад хлеба на том месту, и болест би престала. У ужичком крају жене су провлачиле децу између два дрвета чија су стабла у корену и крошњи састављена и тако их чувале од великог кашља. Негде се провлачење изводило кроз расцепљену младу шљиву тако што би једна жена провлачила болесно дете, а друга га прихватала. Очекивало се да ће снага младог дрвета прећи на дете.

Дрво тисе народ готово обожава. У Босни, и дан-данас, нису ретки стари људи који негде, на дну старог ковчега, чувају парче тисовине. Чувају га као светињу јер тису сматрају светим дрветом. Тисовина се носила зашивена за одело као амајлија, чувар и заштита од злог погледа, да штити од урока. У Васојевићима је био обичај да момак и девојка целу Бадњу ноћ ложе ватру под граном тисе и тако „дворе тисовину". Таква, подворена, тисовина била је сигуран чувар од сваког зла и невоље.

И дрен је био амајлија против болести. Многе породице по Србији на Ђурђевданките врата кућа венцима у које уплету врбово грање и дрен. Тако ће им, веровали су, целе године у кућу улазити само здравље и добра воља. На Младенце је добро појести дренов цвет. Ко то учини, биће здрав као дрен. Исти учинак имало је и љуљање под дреновим дрветом. У околини Шапца људи су веровали да ће, ако на Божић ујутро поједу пупољак дрена или леске бити здрави као пупољак. Негде су дреновом гранчицом шарали или китили чесницу, божићну обредну погачу. Домаћица би често парче дрена умесила у тесто чеснице, па онај коме од укућана допадне биће здрав целе године.

Леску на оџаке

У лески, лешниковом дрвету, народ види женско божанство. Она је „божија сестрица". Зато је разумљиво што, према веровању, леска олакшава порођај. Обичај је да се лескова грана три пута проноси око породиље, или да се око њеног кревета поставе гране.

Три пута су људи водили око лескиног дрвета оног ко није при здравој памети. Отуд и пословица „Није трипут око лијеске састављен". У Босни су укућани које је задесила каква невоља такође трипут обилазила око леске молећи је да зло отклони од куће. Тежак грешник, ако се исповеди „божјој сестрици", добиће опроштење свих грехова. Исто тако, у Босни сматрају за највећу грехоту кад неко сече леску, па је не посече до краја већ је остави онако рањаву. Кад грми, народ је бежао под леску или би брзо китио капу гранчицом не би ли се заштито од грома. Из истог разлога стављана је гранчица на врх снопа пожњевене пшенице и на врх оџака тек сазидане куће. У Босни се веровало да леска чува здравље стоке, па би домаћини ујутро пуштали свиње из обора кроз обруч од леске или им у храну стављали комадиће овог дрвета. Посуде у које су музли млеко имале су обруч од лесковог грања.

Наши народни обичаји пуни су поштовања храста. Веровање да је он свето дрво пренело се још од старих Словена. Из тог времена до данас је обичај да се обилази око посвећеног храста у време литије, летњег обреда који, веровало се, повећава род. Посвећено стабло храста је било оно у коме живи божанство. То су била велика, разграната и плодоносна стабла. Најстроже је било забрањено брање његових плодова, а дрво није смело да се посече све док се не сасуши.

На Косову су се учесници литије утркивали ко ће пре дотакнути свето дрво, дуб или крушку. Када би сви пристигли до дрвета, свештеник или домаћин славе урезао би на западној страни стабла крст или би обновио онај који је урезао претходне године. Затим би литија три пута обилазила око стабла, слева надесно. Литија и запис били су молбе да боље роде усеви, стабло се везивало црвеним концем за који би заденули цвеће, воће и најбоље струкове усева, пред стабло би се стављало парче обредног колача или би за ту прилику клали јагње – жртву за плодност поља. У неким селима око Мораве спремали су заједничку вечеру од скупљеног брашна и новца и сви су јели испод дрвета.

Да све ово ипак није само народно веровање, доказ је и фармација: први лекови направљени су од биља. Данас се људи све више окрећу биљним лековима. Поверење у моћ биља се, очигледно, вратило.

Соња Ћирић

Илустровао: Добросав Боб Живковић

МУЗИЧКА ПОШТА

Драги Забавниче,
Напиши ми биографију и дискографију групе „Wet Wet Wet" и када ће гостовати у Београду?

Игор из Београда

У ПОТРАЗИ ЗА ИДЕАЛОМ

„Бел Темпо" чине глумица Сузана Петричевић и њен брат Влада, а први албум су објавили још 1987. године. Сада су, после креативне паузе, како сами кажу, стигли и до друге плоче „Modesty која је добила назив по познатој стрип јунакињи Модести Блејз. О разлозима тако дуге паузе говори Влада.

– Желели смо да другу плочу радимо у што бољим условима. И када смо их обезбедили, почели смо са снимањем. Ја сам следио своју инспирацију и није било разлога за журбу, а Сузана је имала доста посла у позоришту. Све смо радили поступно, тако да сада имамо спремну и групу па ћемо, као и прошли пут, кренути на концерте.

Овом плочом „Бел Темпо" је наставио са атмосфером која је осмишљена на њиховом деби албуму. Питак, добро исполиран звук поткрепљен одговарајућим музицирањем и овог пута је њихов заштитни знак.

– Ми нудимо неку врсту урбане поп музике у најмодернијој продукцији – каже Сузана. – А кроз текстове додирујемо и друге медије. Модести Блејз је моја омиљена јунакиња и веома сам волела да читам те стрипове. Влада је, чак, својевремено и цртао стрипове. Модести Блејз издвајамо јер је згодна, елегантна, сензуална, еротична и скромна, што је, сматрам, нека врста идеала који и ми тражимо.

– Очекивали смо, пошто је у питању друга плоча, а и ово време је лудо, да ће одзив бити слаб. Ипак, по продавницама је тешко наћи плочу јер је већи део првог тиража продат и ту се понавља искуство са првим албумом који је, уз слабу рекламу, забележио сасвим фини тираж.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 17. 7. 1992.

Група „Wet Wet Wet" (на слици) основана је 1982. у Глазгову а име су узели из једног стиха песме „Getting Having and Holding" групе „Scritti Politti". Од самог почетка у њој су певач Марти Пелоу, басиста Грем Кларк, бубњар Том Канингем и клавијатуриста Нил Мичел. На основу демо снимака 1985. потписали су уговор са великом дискографском кућом „Phonogram". Следеће године су са сјајним продуцентом Вилијем Мичелом у „колевци рокенрола" Мемфису снимили материјал за деби плочу, али је диско кућа одбила да им то објави. Од њих су желели да направе поп групу тако да су их присилили да са другим продуцентом сниме мекшу плочу и 1987. појавио им се деби албум „Popped In Souled Out" који је доспео на прво место британске топ листе. Тако су одобровољили своје уреднике и 1988, као мини албум, објавили „The Memphis Sessions" за њим „Holding Back The River" (1989) и, најзад, прошле године „High On The Happy Side". Њихове плоче код нас је објавио ПГП РТБ, а за сада није договорен концерт у Београду.

* * *

Драги Забавниче,
Имамо доста касета Ђорђа Балашевића, али бих желела да се уверим да имам све па те молим да објавиш његову дискографију и које се касете још увек могу наћи. **Сабина из Бањалуке**

* * *

Драги Забавниче,
Молим те да објавиш које је све плоче издала „Рибља чорба" и Ђорђе Балашевић, сам и у „Раном мразу".

Марија из Смедерева

Често нас питате за музичаре и групе чије смо дискографије већ објавили, као што је случај са Чорбом и Балашевићем. Ипак, због великог броја оваквих писама поновићемо одговоре, али то не значи да не треба да чувате старе „Забавнике" и правите своју архиву.

Ђорђе Балашевић је објавио албуме: „Мојој мами, уместо матурске слике у излогу" (1979), „Одлази циркус" (1980), „Пуб" (1982), „Целовечерњи the Kid" (1983), „003" (1985), „Бездан", (1986), „У твојим молитвама-баладе" (1987), „Phanta Rei" (1988), „Три послератна друга" (1989) и „Марим ја..." (1991). Које од тих касета могу да се нађу, тешко је одговорити, једино је сигурно да оних ранијих више нигде нема.

„Рибља чорба": „Кост у грлу" (1979), „Покварена машта и прљаве страсти" (1981), „Мртва природа" (1981), „У име народа", (1982), „Вечерас вас забављају музичари који пију" (1984), „Истина" (1985), „Осми нервни слом" (1986), „Уједа душу" (1987), „Прича о љубави обично угњави" (1988), „Рибља чорба 10" (1988. избор највећих хитова, издање које се није нашло у продаји а штампано је у 1.000 примерака", „Коза ностра" (1990) и „Лабудова песма" (1992).

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Потпуно сам сигуран да сам већ живео у некој претходној инкарнацији, само не знам шта сам био. А ко

ће бити у следећем животу, зависи од тога како се сада будем понашао."

Бој Џорџи

ANY DREAM WILL DO

I closed my eyes drew back the curtain
To see for certain what I thought I knew
Far far away someone was weeping
But the world was sleeping
any dream will do

I wore my coat with golden lining
Bright colour shining wonderful and new
And in the east the dawn breaking
And the world was waking
any dream will do

A crash of drums a flash of light
My golden coat flew out of sight
The colours faded into darkness
I was left alone

May I return to the begining
The light is dimming and the dream is too
The world and I we are still waiting
Still hesitating anu dream will do

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

Текст и музика: Тим Рајс и Ендрју Лојд Вебер
Изводи: Џејсон Донован

СВАКИ САН ЋЕ ПОМОЋИ

Затворио сам очи, повукао завесу
да потврдим оно што сам мислио да знам
Негде далеко, далеко, неко је плакао
Али, свет је спавао, сваки сан ће помоћи

Обукао сам капут са златном поставом
Блиставе, сјајне боје, диван и нов
А на истоку зора се рађала
И свет се будио, сваки сан ће помоћи

Удар бубњева, блесак светлости
Мој златни капут је отпловио
Боје су се утопиле у таму
Остао сам сам

А да се вратим на почетак
Светло се гаси као и сан
Свет и ја још увек чекамо
Још увек се колебамо,
сваки сан ће помоћи

● Животиње су лепе. Животиње су добре, нежне, скромне и често одане. На људима је да њихов свет препознају, заволе и поштују. Ретко ћете срести човека који уме да покаже љубав према свету фауне а ускрати је људима.

Недељом од 12.30 часова на НТВ СТУДИО Б приказује се емисија ЗОО ЗУМ. Размишљајући о томе како да осмислим то кратко путовање кроз свет животиња, одлучила сам да емисија треба да покаже став да су животиње неисцрпна тема а да су људи и животиње повезани од памтивека. Та веза је и вечна.

Према одзиву гледалаца, редакција ЗОО ЗУМ-а нашла је потврду за добар избор своје концепције. Од сада, ЗОО ЗУМ ће бити присутан и на страницама Политикиног Забавника – припремамо много изненађења за наше гледаоце и читаоце. Одговараћемо на ваша питања али и ви ћете бити питани кроз наградне игре које ћемо организовати. Објављиваћемо ваше приче посвећене животињама, гостоваћете у емисији ЗОО ЗУМ, поклањаћемо вам кућне љубимце итд.

Укратко, желимо да вам приближимо свет тих дивних створења. Надам се, у име редакције ЗОО ЗУМ-а, да ћете драге воље бити са нама и Политикиним Забавником, на путовању кроз царство животиња.

Наташа Јелић,
уредник емисије
ЗОО ЗУМ

ЛАВ МАРКО

Ниједан посетилац није прошао кроз београдски Зоолошки врт а да није остао очаран величанственом, царском лепотом лава Марка. Лавови иначе живе у Африци и Азији, кажу да су некада давно насељавали и Европу, управо Балканско полуострво. Извесно је да су Маркови корени из Африке, можда је из Амбосерија или Серенгетија. Африку никада није видео пошто је пре 15 или 20 година рођен у срцу Београда, на Калемегдану. Син је чувених родитеља Сенте и Паше. Прича се, но то није проверено, да су му неки далеки преци били гладијатори који су скупо продавали главе у аренама моћног Римског царства. Били су, кажу, тако нестварно лепи са црном, богатом гривом, баш као што је има и Марко и која га сврстава међу најлепше представнике његове врсте. Огледао се Марко и на филму, играо је баш неког свог претка у једном италијанском спектаклу, а зли језици тврде да је постао зависан од камера те су га хранио-

ци, потпомогнути ватрогасцима и њиховим шмрковима, пуна два дана враћали у његов кавез. Кров над главом делио је с мајком и сестром које су му стално нешто гунђале и пребацивале, а када би претерале рикнуо би онда Марко тако да се земља тресла. Ехо би више пута вратио његову рику и тако се стицао утисак да се из кавеза оглашава читав чопор лавова. Све би тада заћутало јер, јавио се цар. Међутим, Марко није био срећан, оженили смо га доцкан а сестра и мајка су морале отићи јер се нису слагале са невестом која је била млађа и лепша од њих. Живели су релативно складно и баш када је требало да добију потомство она је издахнула на порођају. Тако је Марко напрасно постао удовац. Туговао је дуго, а када му је време извидало ране поново смо му нашли девојку. Довели смо је чак из Мађарске, из Печуја. Млада је и лепа. Разлика у годинама је велика, али није одолела Марковом шарму. Када нас посетите видећете како ситним нежностима угађа својој драгани.

Вук Бојовић

Уређује
др Зоран Живковић

Едвард Грендон ФИГУРА

Посао који смо радили био је тајнији од било чега за време рата. Никада не бисте погодили да се фирма за коју радимо бави том врстом истраживања.

Има нас тројица који радимо овде. Сви смо прилично добро обучени у својој специјалности и плаћени смо сасвим солидно. На вратима нам је знак који нема никакве везе са послом који обављамо, али већину људи држи подаље. У сваком случају излазимо на приватан излаз и никада не отварамо на куцање. Постоји приватна линија до стола момка који нас је унајмио и он зове понекад. Али, од када му говоримо да напредујемо, он нас мање-више оставља на миру. Обећао сам му, јер ја сам неки шеф, да ћу му ставити до знања чим будемо имали шта да известимо.

*Била је то добра постава. Детнер, Ласкер и ја добро смо се слагали. Детнер је млад и електрофизичар је – онолико добар колико може бити. Студирао је на Калифорнијској техничкој школи, радио нека истраживања за војску и онда дошао овде. Моја струка је углавном биоелектрика. Радио сам на пројектовању електроенцефалограма неко време, а у току рата бавио сам се у Оук Риџу нуклеарном физиком. Ја сам девојка за све на пољу физике. Ласкер је математичар. Он специјализира симболичку логику и једини је човек, кога ја знам, који одиста може разумети Тарског. Он је тај који даје већину теоријске основе нашем раду. Он каже да математика за оно што ми радимо није претерано тешка. Он ме упутио на Корзибскијеву **„Науку и разум"** неколико пута, али до сада нисам имао прилике да читам. Сада мислим да хоћу. **Морам** да сазнам значење наших резултата. То је сувише важно да бих дозволио да исклизне. Ласкер и Детнер су отишли на пецање. Иако су рекли да ће се вратити, нисам сигуран да хоће. Не могу да кажем да ћу их кривити, али морам да будем сигурнији шта то значи, пре него што заувек одем одавде.*

Прегледајући мртве инсекте, владини научници су закључили да је радијација повећала њихова тела за око четрдесет процената и учинила да се брже размножавају. Даље је био наш посао...

Овде смо били више од годину дана. Радили смо на проблему путовања кроз време. Када смо узели посао, рекли су нам да не очекују никакве резултате за дужи период, да смо препуштени да разјаснимо проблем и направимо уводне експерименте. Захваљујући Ласкеру, напредовали смо много брже напред него што смо и ми и они очекивали. Са нама је, у почетку, радио и професионални филозоф. Он је предавао филозофију на универзитету Колумбија и претпостављало се да је стручњак у своме послу. – Дао је бесно отказ после два месеца. Није могао да поднесе када је Ласкер мењао логику одвијања нашег посла сваких неколико недеља. Он је од самог почетка био сумњичав и малодушан у односу на целу ствар и није могао да схвати како је могуће применити научне методе на проблем ове врсте.

Ја још не разумем теоријско објашњење онога што смо урадили. Математика је мало тешка за мене, али Ласкер гарантује за њу.

Неки проблеми са којима смо се сусретали били су потпуно очигледни. На пример, нисте могли да уведете појам „материја" у просторно-временску математику, без разарања односа време – простор и рада са њутновским простором и временском математиком. Ласкер је то решио користећи Ајнштајнове дефиниције које је подвргавао неким гранама Тарскијеве, неаристотеловске логике. Као што сам рекао, ми смо то радили, мада Детнер и ја нисмо потпуно разумевали математику, а Ласкер није разумевао справе које смо користили да произведемо електрично поље.

Није било никакве журбе у нашем послу све до прошлог месеца. У то време Армија је писала Детнеру и мени и замолила нас да се вратимо и радимо за њих неко време. Нико од нас није желео да одбије понуђене услове. Због тога смо повратак одложили за тридесет дана. Двадесет и два дана касније направили смо свој први експеримент.

ЗАХТЕВ АРМИЈЕ

Оно што је Армија хтела од нас било је да помогнемо у

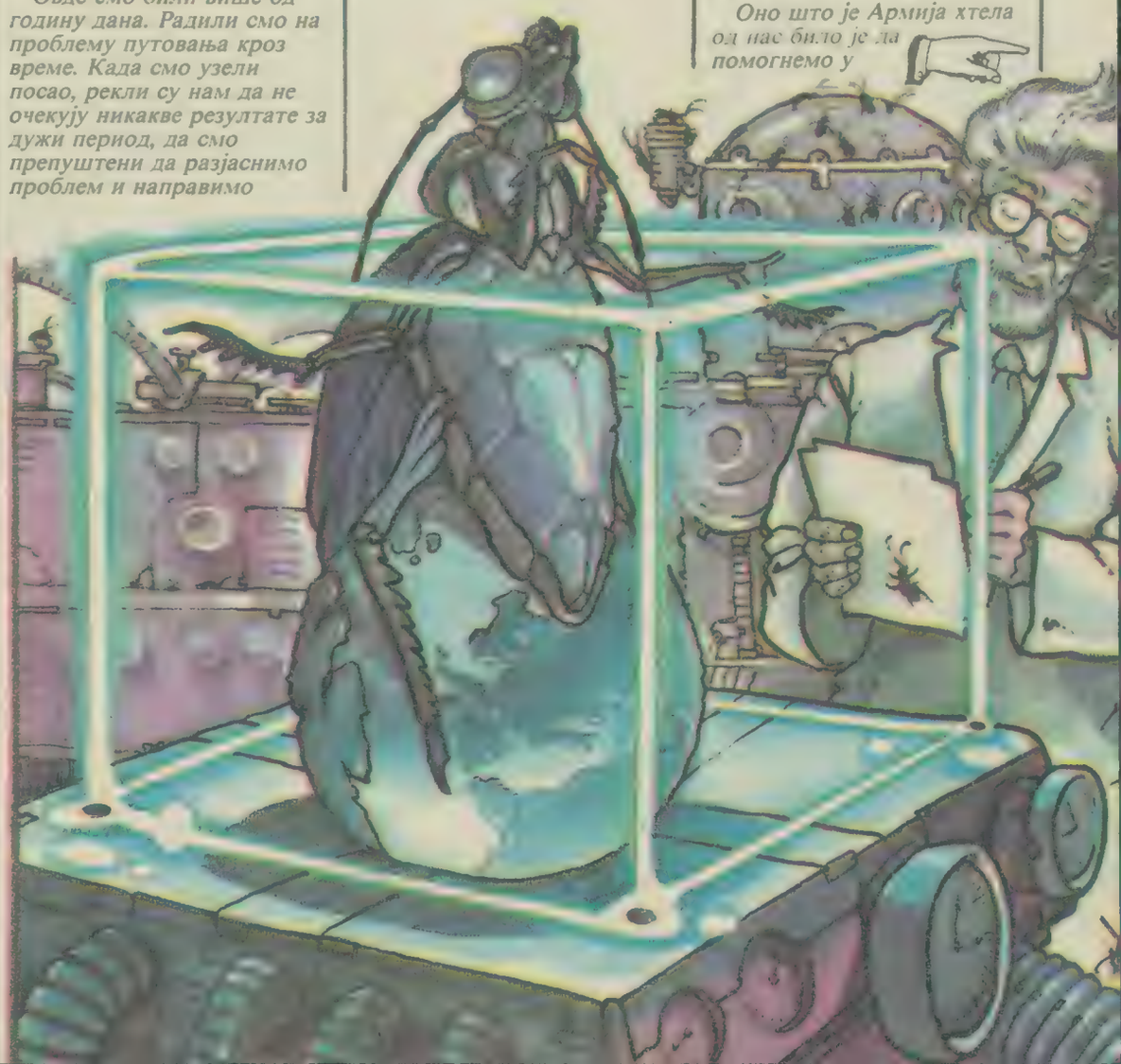

истраживањима бубашваба. То звучи смешно, али истина је. Није за новине, међутим, око годину дана после пробе атомске бомбе у Њу Мексику, проблем инсеката на терену где су се изводиле пробе изненада је премашио све границе. Очигледно им је радијација нешто чинила, једнога дана су се појавили и силом кренули на контролну станицу. На крају су морали да запраше место ДДТ-ем да би их се ослободили.

Прегледајући мртве инсекте, владини научници су закључили да је радијација повећала њихова тела за око четрдесет процената и учинила да се брже размножавају.

Њу Мексико није био ништа према Хирошими и Нагасакију. На крају крајева, појавило се неколико нових буба у пустињи, а много више у јапанским градовима. После годину и по дана од када је на Јапан бачена А-бомба оне су одиста почеле да се роје у оба града у исто време. Изненада, појавили су се милиони једне ноћи. Процењено је да су убиле и појеле неколико стотина људи пре него што је над њима успостављена контрола. Да би их зауставио, Мекартур је ангажовао целу Хемијску службу и много додатних јединица на критичним подручјима. Они су запрашивали хемикалијама а користили су чак и гасове. И поред свега, требало је четири дана да бубе буду доведене под контролу.

Овога пута владини експерти су заиста наишли на проблем. Пратили су тунеле инсеката до дубине од три метра, проверили одаје за размножавање и шта још све не. Према њиховим извештајима (Армија је још увек све ово држала у тајности, али ми смо видели све податке) радијација је терала инсекте дубље у земљу. Остајали су доле неко време, размножавали се, а онда добијали „слепу потребу" да изађу на површину. Ова потреба „изгледа да је захватила читаву групу која се састојала од огромног броја повезаних скупина у исто време". Ово је цитат из извештаја. Једна друга ствар коју су поменули била је да су постојале велике одаје за размножавање и нека врста друштвеног живота који – по њиховом сазнању није био примећен код ове врсте инсеката раније. Рекли смо Ласкеру за то и показали му извештај. Иако је забринут није рекао зашто. Било је то прекјуче. Правили смо завршни експеримент. Гледајући са једног становишта, ми смо направили невероватан успех. Гледајући с другог, постигли смо врло мало. Измислили смо електрично поље које ће постојати у будућности. Било је шеснаест извода који су стварали странице коцке која је имала метар и по у дијагоналама. Када се укључи, стварало се електрично поље које је „постојало" у неком будућем времену. Знам да би Ласкер рекао да је ово нетачно, али то описује генералну идеју. Он би рекао да уместо „овде-сада" то ради „овде-касније". Љутио би се увек када раздвојимо простор и време у нашим разговорима и говорио би нам да не живимо у осамнаестом веку.

– Њутн је био велики човек – говорио је. – Али, он је сада мртав. Ако говорите као да је сада 1750, ви ћете **мислити** и **поступати** као да је 1750, а онда нећемо никуда стићи. Ви користите не–њутновске формулације у своме раду, користите их и у свакодневном говору, такође.

Колико је далеко у будућност наша справа могла да досегне, нисмо имали начина да сазнамо. Ласкер је рекао да он неће чак ни покушати да процени „када" је поље активно. Када је енергија била искључена, све од сила које су биле у коцки враћало се у садашњи простор и време. Другим речима, ми смо могли да зграбимо нешто из будућности и довучемо га назад. Немојте ни помислити да смо слали у будућност нешто што је могло да донесе нешто са собом. Ми смо савијали закривљеност простор-време тако да је све што је било „овде-касније" постаје „овде-сада".

РЕЗУЛТАТ ЕКСПЕРИМЕНТА

Завршили смо справу у три сата у уторак ујутру. Ласкер је спавао на каучу док смо радили на њој. Он је проверио два пута своје формуларе и рекао да ако ми можемо да произведемо поље које је он предвидео, то ће вероватно радити. Проверили смо одвојено сваки извод и онда га пробудили. Не могу вам рећи колико смо били узбуђени док смо стајали, а све је било припремљено. Коначно, Детнер рече: – Учинимо то. – Ја сам притиснуо дугме за старт.

Игле на нашим инструментима поскочише и вратише се, машина престаде да ради пошто се прекидачи струјних кола отворише. У коцки је био некакав предмет.

Гледали смо га са свих страна не додирујући га. Присуство предмета поче да утиче на нас. Смешно је шта све чини човек у оваквим тренуцима. Детнер је извукао свој сат и прегледао га пажљиво, као да га никада пре тога није видео; а онда је прешао на електрични соковник. Ласкер је псовао мирно на шпанском или португалском, нисам сигуран на коме језику. Ја сам сео и започео писмо својој жени. Одмакао сам толико да напишем датум, а онда га исцепао.

Оно што је било у коцки – још увек је стајало ту. Нико га није додирнуо. Малена статуа, око деведесет центиметара висока. Био је то неки метал налик на сребро.

ЈЕДНА ПАРТИЈА ДВА РЕЗУЛТАТА

Сицилијанска одбрана

Милорад Кнежевић – Роберт Фишер

Скопље, 1967.

1. e4 c5 2. Sf3 d6 3. Lb5+ Ld7 4. Ld7 Dd7 5. 0–0 Sc6 Sf6 7. Te1 e6 8. d4 cd4 9. cd4 d5 10. e5 Se4 11. Sbd2 Sd2 12. Ld2 Le7 13. Lg5 Lb4 14. Ld2 a5 15. Lb4 ab4 16. a3 ba3 17. Db8 De7 18. Te3 0–0 19. Ta3 Ta3 20. Da3 Da3 21. Ta3 f6 22. Kf1 fe5 23. de5 h6 24. Tb3 Tf7 25. h4 Kf8 26. h5 Ke8 27. Ta3 Kd7 28. Ta4 Te7 29. Ta8 Kc7 30. Ke2 Kb6 31. Kd3 Kc5 32. Ta4 Tf7 33. Ke3 b5 34. Tg4 Tf5 35. Tg7 Se5 36. Se5 Te5+ 37. Kd3 Th5 38. f4 Tf5 39. g3 h5 40. Tc7+ Kd6 41. Th7 e5 42. b4 Ke6 43. Th6 Kf7 44. fe5 Te5 45. Kd4 Tg5 46. Td6 Tg4+ 47. Kc5 Реми.

Партнери су, као што се види из тока партије, играли до крајњих могућности. Кнежевић је био спреман на реми јер је наговестио у отварању понављање потеза. Фишер је отклонио такву могућност потезом 14. ...a5.

ЗНА ТЕОРИЈУ

Један од највећих познавалаца шаховске теорије био је аустријски велемајстор Ернст Гринфелд (1893–1962) из Беча. Познат по сјајном познавању отварања, за првих 10–20 потеза обично би утрошио не више од два минута. У шаховској теорији помиње се као аутор Гринфелдове одбране: 1. d4 Sf6 2. c4 g6 3. Sc3 d5 коју је увео у мајсторску праксу 1922. године у четвртој партији меча са Бекером.

Велемајстор Гринфелд само је једном у каријери у првом потезу играо пешаком испред краља – 1. e4. Било је то на турниру у Карлсбаду 1929. године. Када су га упитали зашто избегава потез 1. e4, он је сасвим озбиљно одговорио: – Ја никада у отварању не чиним грешке. Велемајстор Ефим Богољубов такође је био присталица затворених игара, па је написао књигу која је имала најкраћи могући наслов: „d4" (пешак испред краљице у првом потезу покреће се за два потеза).

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Познати британски глумац са слике – Ауто-ознака за Приједор, **2.** Горка материја – Ваздухоплов. **3.** Dovr, пријатељ

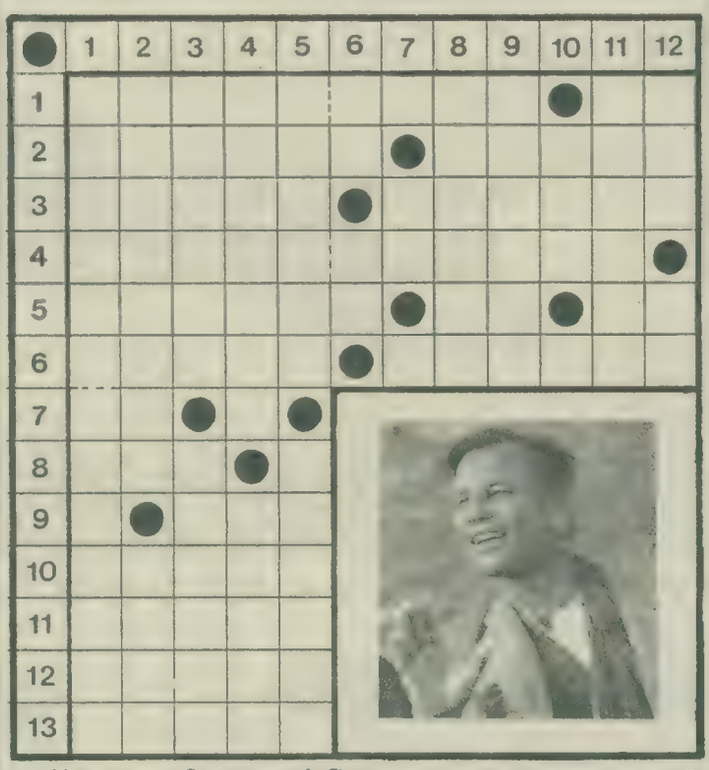

– Мушко име, Станислав, **4.** Популарни амерички слепи певач, **5.** Држава у Африци – Трећи и први самогласник – Спев, епос, **6.** Име глумице Папас – Сакрити, **7.** Пливачки клуб (скр.) – Ознака за ампер, **8.** Стара српска престоница – Прво слово, **9.** Ознака за енергију – Шаховска фигура, **10.** Мушко име, Владимир, **11.** Врста колача, ролада, **12.** Житељи Полимља, **13.** Листић лотоа.

УСПРАВНО: 1. Атентат на краља Александра Обреновића у мају 1903. године, предвођен Аписом, **2.** Непрофесионалка – Рђави, **3.** Јари усеви – Статив, **4.** Кравља кожа – Верне, **5.** Црта – Калцијумов фосфат, вештачко ђубриво, **6.** Упишите: јн – Ауто-ознака за Ваљево, **7.** Нула – Важан зачин – Симбол сумпора, **8.** Борац у рату, **9.** Правилно геометријско тело, **10.** Друге, остале – Ознака за исток, **11.** Кретња, **12.** Доњи део посуде – Лудолфов број.

МАГИЧНИ ЛИК 7x9

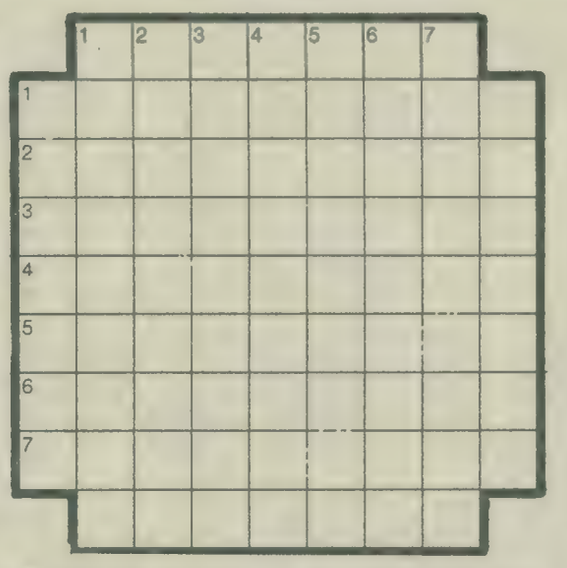

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Научне установе, заводи, **2.** Члан испитне комисије, **3.** Ред вожње, итинерариум (мн.), **4.** Житељ Витеза код Сарајева, **5.** Брисати се, **6.** Земљиште на ком се гаји дуван, **7.** Уметнички правац из даље прошлости, класика.

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ВА, ВАЧ, ВИ, ДУ, ЖА, И, И, ИН, НЕ, НИ, НИН, О, РА, РА, РИ, РИ СЕ, СПИ, СТА, СТИ, СТИЛ, ТЕ, ТИ, ТИ, ТИ, ТИ, ТУ, ШТЕ. Од ових слогова треба да, према датим описима, саставите речи и уврстите их у лик.

*Половина висине је постоље, половина сама статуа. Врло добро је урађена, и то руком вештог уметника. Постоље сачињава земаљска лопта са континентима и острвима у рељефу. Онолико колико ја могу да одредим прилично је верна, мада мислим да су континенти нешто другачији него на већини карата. Али, можда се варам. Фигура на врху стоји усправљено, са погледом упртим навише. Обучена је само у широки појас са којега са једне стране виси кеса, а спљоштена квадратна кутија са друге. Изгледа интелигентно и очигледно представља или стремљење или религиозну тему, или можда обоје. Могли су да се осете сни и идеали фигуре и јасна симпатија и разумевање које је уметник имао за њу. Ласкер каже да мисли да је статуа израз верских осећања. Детнер и ја мислимо да статуа представља тежњу: **преко трња до звезда,** или нешто слично. То је величанствена фигура и лако је од ње прихватити осећања која усхићено вуку навише. Постоји само једна ствар која смета. Фигура представља бубу.*

P. J.

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

„ЗАБАВНИКОВ" КВИЗ

О УГРОЖЕНИМ ЖИВОТИЊАМА

1) У Јужној Америци живи једна врста мачке која је веома слична леопарду. Познати је по свом јединственом крзну. Због њега је у прошлости ова животиња била на ивици изумирања. Данас је заштићена од стране закона и њен број се повећава.

Одговорите: Како је то смислио разум и шта је њима предвиђено?

Ужасна географија

КРОЗ КАПИЈУ ПАКЛА У ДОЛИНУ СМРТИ

Можда се неко и запитао: како Бип-Бипу, чувеној птици тркачици из цртаног филма, не изгоре ноге док бежи од Вилија Којота преко усијаног песка!

Не би се баш могло рећи да је криптодепресија у срцу Калифорније, звана Долина смрти, једно од лепших места на Земљи: окружују је Погребне планине – венац тужних и спржених врхова – а оно мало воде што се појави после ретких киша није за пиће. Преко усијаних стена и кроз оскудно шипражје врлудају отровнице, а да би се ступило ногом на ово место ваља проћи кроз Капију пакла!

Па ипак, Долина смрти, коју знамо из толиких каубојских филмова, проглашена је за национални парк 1933. године упркос својој озлоглашености због сурове природе и услова у којима се не може опстати. Али, Долина смрти магично је привлачна још од средине прошлога века када је златна грозница почела да тресе јаче него земљотреси по којима је цела Калифорнија позната! Многи трагачи за ретким, жутим металом, оставили су своје кости овде, па отуда име ове долине. Има и друга прича: наденула јој га је група колониста који су, журећи у правцу мора, хтели да скрате пут преко ове долине. Тај злосрећни покушај завршио се смрћу једног члана после два месеца ужасних мука. У сваком случају, обе приче су уверљиве!

Чак и данас ваља се чувати ове долине, поготово у летње време када температура у хладу зна да пређе и 50 степени Целзијусових! Рекорд је забележен 1913. године: 56,5!

2) Белоглави орао (на слици) симбол је САД. Ова птица грабљивица је, као и друге врсте орлова, систематски истребљивана. Јурили су их чак и хеликоптерима и пуцали на њих у лету. Шта мислите, колико је примерака белоглавих орлова данас у животу:
a) око 2.000 примерака
b) око 150.000 примерака
c) око 14.000 примерака

3) Поларни медвед је за људе са севера једна од најкориснијих дивљих животиња. Може бити дугачак до 2,5 метра и тежак до 700 килограма. Крзно се користи као покривач за шаторе, затим за одећу, месо може да се једе, а сало се употребљава за гориво.
Одговорите: Да ли је данас дозвољен лов на поларне медведе?
a) ДА
b) НЕ

Одговори:
1) То је Валинтонски споразум којим је забрањено кућење и прогањање крзна ових животиња
2) c
3) b

Тло се загреје и до 94 степена, па нису никакве приче да лепо може да се испржи јаје ако се тигањ пристави на асфалтни пут (и под условом да вам се на таквој „звезди" једе пржено јаје).

Песак, сунце и бело злато

Иако о Долини смрти има највише прича, легенди и филмова везаних за копаче злата, у њеној историји много крупнију улогу одиграо је један сасвим други минерал: боракс. Откако је откривен 1881. године – а на први поглед тај кристал изгледа управо као прамичци памука, боракс је назван „бело пустињско злато", што није чудно пошто се цела индустрија сапуна и средстава за прање и дезинфекцију развила на њему. Вадио се у Долини смрти све до пре коју деценију.

И боракс је ушао у америчку историју заједно са „Твенти мјул трејн", чувеним „возом" од осамнаест големих кола која су вукле, наравно, муле, од рудника до Мохавеа где се товарио у праву железницу. Путовање запреге било је Сизифов посао. Трајало је пуних двадесет дана, а за то време људи и животиње морали су да пређу преко пет стотина километара у одласку и повратку! Терет је увек износио тачно 36 тона: оних шест „отпадало" је на воду. Број жртава ове голготе са бораксом далеко је већи него код копача злата, али у сваком случају Долина смрти „оправдала" је своје сурово и страшно име!

Кола „Твенти мјул трејна", чији су само точкови већи од човека, као и стара локомотива из Мохавеа данас стоје у музеју у Фернас Крику, још једном чувеном месту које лежи у самом средишту Долине. Назив би могао да се преведе као „Ужарени поток", пошто на том месту из земље избија врућа вода. Од извора једва да вијуга мало воде дуж неколико стотина метара да би се поново изгубила у усијаном песку. Ипак, и то је било довољно да овде никне права оаза од неких 800 палми урмашица које дају девет тона слатког плода сваког лета. Ето, ипак није баш све мртво у Долини смрти...

Весела рибица у Ђавољој рупи

Иначе, још у 18. веку у Фернас Крику налазио се ранч назван Гринленд, што значи Зелена земља. Становници су узгајали воће и поврће и имали су крда и стада стоке. Данас је ту сијасет барова, ресторана и базена, терени за јахање и голф, наравно – прекривени енглеском травом!

У чуда Долине смрти, поред пукотина од честих земљотреса, вулканских гротла и голих, стеновитих планина од којих су неке прекривене вечитим снегом, спада и Слана пустиња која се налази негде у средини. Она се простире у дужини од 518 километара а чине је наслаге соли дебеле и до два и по километра. Када се гледа из ваздуха, Слана пустиња изгледа баш као неко велико језеро, што је и била пре двадесетак хиљада година. Али, у то време ова долина била је сопствена супротност: зелена и благе климе, представљала је чак идеално место за живот што се и назире по многим траговима.

Долина смрти ипак није сасвим мртво место. Има ту разних живих бића прилагођених на пустињске услове од којих је сигурно најпознатија баш птица тркачица. Али, зато је најзапаженија једна рибица, живи фосил, чија је постојбина дубока шпиља на месту које се зове Ђавоља рупа! Па као што је цела долина национални парк, Ђаволља рупа је изузетно заштићена како се случајно не би пореметила еколошка равнотежа неопходна за опстанак дотичне рибице. Она, за разлику од јадника из историје који су скапали копајући и теглећи, живи срећна и весела у води природно топлој увек 33 степена, на радост научника.

М. К.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Ништа забрињавајуће

Имам 15 година и мучи ме једна велика невоља: како да се ослободим сталног знојења тела, нарочито испод пазуха, и неугодног мириса који поприми одећа на мени. Иначе, стално се перем и одржавам чистоћу. Можеш ли да ми препоручиш неке посебне сапуне или дезодорансе.

Б. К.
Сопот

Невоље које имаш нису неуобичајене за твоје године. У пубертету је вегетативни нервни систем активнији што, између осталог, изазива појачано знојење, црвенило коже и сличне тегобе на које се млади жале. То ће свакако проћи и зато не треба да бринеш. Настави и даље да редовно одржаваш хигијену тела јер зној поред воде и соли садржи и по-

себне састојке који настају распадањем беланчевина. Користи обичан тоалетни или дезодоранс сапун, а за испирање пазуха 3% раствор Salicil Spiriti. Добар је и прашак за посипање справљен од: Rh. Natril Bicarb. 4,0 Talci Veneti ad 20,0. Ово све можеш набавити у апотеци.

Индија прва у 21. веку

Да ли је тачно да ће Кину, познату као најмногољуднију земљу на свету (1.100 милиона становника) ускоро превазићи многе земље јер се прираштај плански своди на разумну меру.

БОРКА Ј.
Деспотовац

Тачно је да се у Кини већ дуже плански смањује наталитет, али није тачно да ће је због тога многе земље превазићи у броју становника. Стручњаци ОУН за демографију (прираштај становништва), проучавајући садашњи раст наталитета неких најмногољуднијих земаља света, дошли су до закључка да Кину у том погледу може да надмаши само Индија, али тек за шездесетак година. Значи, негде око 2050.

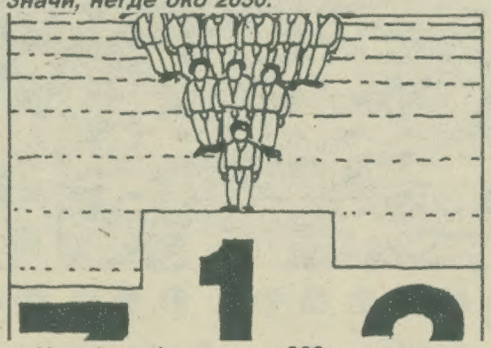

Индија, која има око 800 милиона становника, при садашњем прираштају становништва, требало би да 2050. године има око 1.590 милиона људи, док би Кина, са садашњим темпом наталитета, те исте године имала четрдесетак милиона мање. Тако ће Индија у 21. веку постати најмногољуднија земља света. Рекорд који многе земље не желе. Далеко иза Индије и Кине била би Нигерија (са око 550 милиона), па онда Пакистан, и тако даље.

Бубњар почетник

Велика ми је жеља да постанем бубњар, али нигде не могу да нађем књигу за учење лупања на бубњевима.

ГОРАН
Параћин

Књиге за учење свирања (или лупања) на бубњевима код нас и на нашем језику не постоје. Најбоље би било да се распиташ у најближој музичкој школи, на одсеку за удараљке, где ћеш добити обавештење о условима уписа у школу, ако то желиш. Друга могућност је да замолиш бубњара из неког музичког састава у твом граду да ти помогне и покаже како се то ради. Већина бубњара из наших рок-група су самоуки, па верујемо да и ти можеш да успеш као они.

Не по Влади, већ по владици

Много волим своје родно место Владичин Хан, али нико са сигурношћу не може да ми каже по ком Влади или Владимиру и Владиславу је добио име. Чуо сам и за причу да је то био извесни Влада, газда хана на царском друму од кога су Турци стрепели, јер је ноћу знао да се претвори у опасног хајдука. Да ли је то тачно?

НЕМАЊА
Владичин Хан

На улазу у Грделичку клисуру, када се ка северу иде од Врања, налазио се хан који је служио за смештај коњских каравана и одмор путника који су овуда пролазили. Хан је у 17. веку подигао владика Пајсије, а касније се око њега развило веома живописно насеље, које је по владици добило име Владичин Хан.

Контроверзни Рак

Знам да у Малој пошти није уобичајено да говорите о хороскопским знацима, али ја ћу вас замолити да нешто кажете о главним особеностима мог знака, а то је Рак (рођен сам 17. јула).

МИКИ Р.
Ушће

У праву си кад кажеш да се у Малој пошти не бавимо хороскопом и хороскопским знацима, јер о тој теми се и без Мале поште пише превише, али овог пута ћемо направити изузетак и дати неке одлике твог хороскопског знака. За то смо завирили у кинески хороскоп.

Људе рођене у знаку Рака карактерише урођени смисао за лепо, пожртвованост, стрпљење и упорност да неки посао доведу до краја. Кажу да су особе овог знака најуспешније као писци, велики поморци, а опет могу да буду и добри чиновници што је некако неспојиво с тим да су и изврсни музичари, јер уметност и чиновништво се баш и не уклапају. Зато је ово прилично контроверзан знак.

Добитници награда „Забавникове" спортске прогнозе

СРЕЋНИ БРОЈ 13

На наградно питање број 3 „Ко ће бити нови шампион Европе у фудбалу?" од свих приспелих одговора, само 13 читалаца прогнозирало је: ДАНСКА. Њима припадају, као што смо обећали, по два спортска ранца.

Добитници награда су:

НЕМАЊА ЂУРЂЕВИЋ, Браће Јоговића 6, 35000 Светозарево; АНДРЕЈ ВУЈАКЛИЈА, Јелезовачка 2, 11231 Ресник; ИВИЦА ЂОРЂЕВИЋ, 19377 Савинац; МАРКО ОБРАДОВИЋ, Драгомира Гајића 112, 37000 Крушевац, ВЛАДИМИР ВУКОВ, Жарка Зрењанина 33, 21240 Тител; ЈЕЛЕНА АЛАНОВИЋ, Чика-Мише Ђурића 51, 11060 Београд; ФРАЊО СИЋ, Стубичка 2, 24000 Суботица; МИЛАН НОВАКОВИЋ, Маријане Грегоран 73, 11060 Београд; ВЛАДАН ПЕТКОВИЋ, Немањина 46а, 11000 Београд; ФИЛИП ЖОРИЋ, Милоша Жунића 13, 11050 Београд; СПАСОЈЕ МАРЈАНСКИ, ЈНА 25, 23217 Велике Ливаде; СВЕТОЗАР ГЛАДИЋ, Народног фронта 61, 21000 Нови Сад и САВА АНДРИЋ, Маршала Тита 16, 22421 Буђановци. Добитницима из унутрашњости награде ћемо послати поштом, а добитници из Београда треба да дођу у нашу редакцију и подигну награде.

Пуста жеља

Како могу да набавим семе банане јер видим да га у самом плоду нема. Да ли банана може да успева код нас у стакленицима?

МИОЉУБ Р.
Бешка

Није чудно што у плоду банане ниси могао да нађеш семе јер су плодови у продаји хибридне сорте које се размножавају вегетативним путем, то јест, расађују се изданци који избијају из корена стабла одрасле банане. Иначе, у „обичној" банани која се не узгаја на плантажама семе се налази у средини плода и има изглед ситних црних тачкица. Код нас је веома тешко одгајити њено стабло и у стакленику (који би за то сврху требало да буде висине најмање седам до осам метара). Уколико стабло банане и достигне ову величину, тешко да ће дати и плод.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Јovanćin Aleksandar – 18 година, воли музику и спорт, Маја – 14 година, воли музику, коње и спорт и Ivan – 11 година, воли музику и хокеј, желе да се дописују са вршњацима на адресу 492 Glenashton. DR., Oakville, Ont, Canada, LGH 4W6

Душица Јањић, Партизанска 22, 11320 Велика Плана – 12 година, сакупља украсна писма и налепнице, воли музику и спорт.

Данијела Јербић, Лоле Рибара 2/4, 17000 Врање – 14 година, воли музику и дружење.

Јелена Балашевић, Јована Цвијића 33, 21000 Нови Сад – сакупља марке, кликере и салвете.

Маја Станојевић, Топличка 20, 17000 Врање – 13 година, воли све што воле млади.

Ивана Босанац, Господар-Јевремова 44, 11000 Београд – 13 година, сакупља марке и постере.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ – ВОДОРАВНО: Мајкл Јорк, ПД, амарин, авион, јаран, Станко, Стиви Вондер, Кенија, иа, еп, Ирена, скрити, ПК, а, Рас, а, е, топ, Влада, ролат, Ашани, тикет. МАГИЧНИ ЛИК 7х9 – ВОДОРАВНО: институти, испитивач, итинерари, Витежанин, отирати се, дуваниште, стари стил.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2116

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Помоћник главног уредника Славољуб Кецић

Уредник стрипа Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА: Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА: Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ: Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: Месечна 220 динара, тромесечна 660 динара, полугодишња 1.320 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr. – West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fax 41/64/310472, на конто: NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

Годишњу претплату на лист не примамо

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор др Живорад Миновић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање, штампарски, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа

БЕРЗА комйутера

Commodore 64 128 Amiga Pc

-НОВО ЗА НОВО
-СТАРО ЗА НОВО
-СТАРО ЗА СТАРО

ОД 10-14ч у КАЈМАКЧАЛАНСКОЈ 42.

"ТРИМ" и "СВЕТ КОМПЈУТЕРА" 011/421-203

WALT DISNEY
МИКИ

ОПЕТ МИ ЈЕ НЕКО РАЗБИО КАСИЦУ И ДРПИО ЛОВУ!

Е, САД МИ ЈЕ ДОСТА! САГРАДИЋУ СЕФ КОЈИ НИКО НЕЋЕ МОЋИ ДА ПРОВАЛИ!

ОВАЈ ДЕДИН СТАРИ САТ ЈЕ К'О ПОРУЧЕН ЗА ТО!

КАЖЕШ, САГРАДИО СИ СЕФ У СТАРОМ САТУ?
АХА...

СЕФ
ХМ...

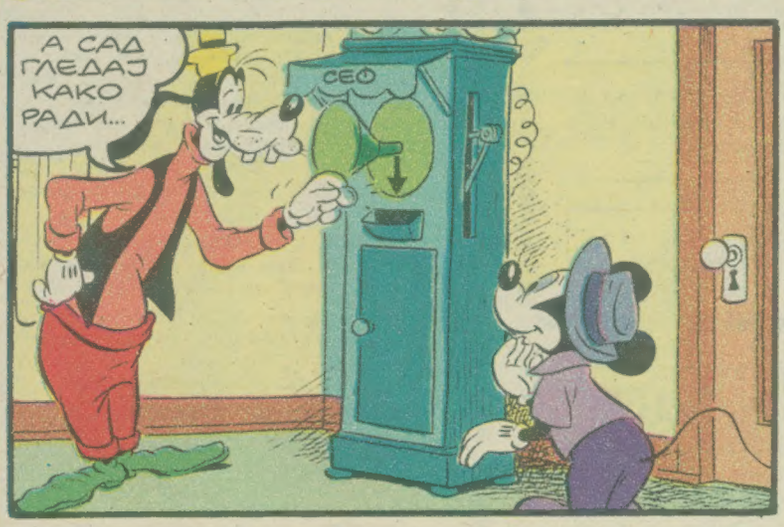
А САД ГЛЕДАЈ КАКО РАДИ...
СЕФ

УГРАДИО САМ И МАЛИ МАГНЕТОФОН!
ХВАЛА ВАМ!
АЛИ, ЗАШТО?
ЦИН! ЦИН! ЦИН!
СЕФ
ИСПЛАТА
5-31

УПОМОЋ! СТОООЈ! ЏЕПОКРАДИЦА!
СЕФ
ИСПЛАТА

МОРА ДА СУ МУ НЕКЕ БУБЕ ПОМЕШАЛЕ ЖИЦЕ!
ДРЖ'ТЕ ЛОПОВА!
СЕФ
ИСПЛАТА
WALT DISNEY